

XVI. BENEDEK PÁPA LÁTOGATÁSA

LENGYELORSZÁGBAN

2006. MÁJUS 25–28.

PROGRAM**2006. május 25–28.****Május 25. csütörtök**

- 11.00 Megérkezés a varsói nemzetközi repülőtérre
- 12.30 Találkozás a papsággal a Szent János-székesegyházban
- 13.45 Érkezés az érsekségre
- 14.45 Érkezés a nunciatúrára
- 17.30 Udvariassági látogatás az Államelnöknél
- 19.00 Ökumenikus találkozó a lutheránus Szentháromság-templomban
- 20.00 Visszaérkezés a nunciatúrára

Május 26. péntek

- 09.30 Szentmise a Pilsudski téren
- 12.15 Visszaérkezés a nunciatúrára
- 15.15 Búcsú a nunciatúrán
- 16.00 Indulás helikopterrel Czestochowába
- 17.15 Megérkezés Czestochowába
- 17.30 Látogatás a Szűzanyánál a Jasna Górán. A kegytemplomban találkozó a szerzetesekkel és kispapokkal és az egyházi mozgalmak képviselőivel
- 19.15 Indulás Krakkóba
- 20.00 Megérkezés Krakkóba

Május 27. szombat

- 7.30 Szentmise az érseki kápolnában
- 9.30 Indulás Wadowicébe
- 10.30 Megérkezés Wadowicébe
 - Látogatás a Szeplőtelen Fogantatás-bazilikában
 - Látogatás II. János Pál szülőházában
 - Találkozó Wadowice lakóival
- 12.00 Látogatás a Zebrzydowski Kálvárián
- 13.00 A krakkói Isteni Irgalmasság-templom meglátogatása, találkozás a betegekkel
- 18.00 A Wavel-székesegyház meglátogatása
- 18.45 Találkozás az ifjúsággal

Május 28. vasárnap

- 9.30 Szentmise a Blonie-parkban
- 12.30 Ebéd az érseki palotában
- 15.45 Búcsú az érsekségtől
- 17.00 Látogatás Auschwitz-Birkenauban
- 19.15 Búcsú a krakkói repülőtéren
- 20.00 Indulás vissza Rómába
- 21.25 Megérkezés a róma-ciampinói repülőtérre

TARTALOMJEGYZÉK

Beszéd a megérkezés után a repülőtéri fogadáson

Találkozás a papsággal a varsói székesegyházban

Ökumenikus találkozó a varsói lutheránus Szentháromság-templomban

Szentmise a Pilsudski téren Varsóban

Találkozás szerzetesekkel és szerzetesnőkkel, seminaristákkal és az egyházi mozgalmak képviselőivel a Jasna Górán

A Szentatya szavai az érsekség ablakából a köszöntésére összegyűlt fiatalokhoz

Találkozás Wadowice lakóival a város főterén

A Zebrzydowski Kálvárián

Találkozás a betegekkel a krakkó-lagiewniki Isteni Irgalmasság-templomban

Találkozás a fiatalokkal a krakkói Blonie-parkban

Szentmise a krakkói Blonie-parkban

Látogatás Auschwitz-Birkenauban

Búcsú a krakkói repülőtéren

BESZÉD A MEGÉRKEZÉS UTÁN A REPÜLŐTÉRI FOGADÁSON

Május 25., csütörtök, 11 óra

Elnök Úr!

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Bíboros Urak, Püspök testvéreim!

Kedves Testvéreim Krisztusban!

Örülök, hogy itt lehetek köztetek, a Lengyel Köztársaság földjén. Nagyon vártam, hogy meglátogathassam ezt az országot és ezt a népet, ahonnan szeretett Elődöm, Isten Szolgája, II. János Pál pápa származott. Eljöttem, hogy kövessem lépteit nyomát azon az úton, melyen gyermekkorától járt egészen addig, amíg arra a nevezetes, 1978-i konklávéra indult.

Utamon szeretnék találkozni a hívők nemzedékeivel, és szeretném megismerni azokat, akik följajlották őt Isten és az Egyház szolgálatára, s azokat, akik papi, püspöki és pápai szolgálata idején születtek és nőttek fel az Úr számára. Közös utunk mottója: „Tartsatok ki állhatatosan a hitben” (*IKor 16,13*). Mindjárt utam elején mondom ezt, hogy hangsúlyozzam: utam nem egyszerű emlékezés, bár ez is benne van, hanem a hit útja, mely része annak a küldetésnek, amelyet Péter személyében bízott rám az Úr, amikor őrá bízta azt a feladatot, hogy erősítse meg testvéreit a hitben (*vö. Lk 22,32*). Én is szeretnék meríteni a ti hitetek bőséges forrásából, mely több mint ezer éve él megszakítás nélkül.

Üdvözlöm Elnök Urat, s szívből megköszönöm a Köztársaság és a Nemzet vezetőinek nevében hozzám intézett köszöntő szavait. Köszöntöm a Bíboros, Érsek és Püspök urakat. Köszöntéssel fordulok Miniszterelnök úrhoz és az egész Kormányhoz, a Parlament és Szenátus képviselőihez, a Diplomáciai Testület tagjaihoz, élükön a Dékánal, Lengyelország Apostoli Nunciusával. Örülök, hogy jelen vannak a regionális Vezetők és Varsó Polgármestere is. Köszöntöm az Ortodox Egyház, az Augsburgi Evangélikus Egyház és a többi Egyházak és Egyházi Közösségek vezetőit is. Hasonlóképpen köszöntöm a Zsidó Közösség tagjait és az Iszlám követőit is. Végül szívből köszöntöm az egész Lengyel Egyházat: a papokat, a szerzeteseket, a seminaristákat, minden hívőt, főként a betegeket, a fiatalokat és a gyermekeket. Kérlek benneteket, lélekben és imádsággal kísérjétek utamat, hogy mindannyiunk számára hasznos legyen, mélyítse el és erősítse meg a hitünket.

Mint mondtam, lengyelországi utamat Karol Wojtyła életútjának állomásai határozzák meg. Ezért választottam a II. János Pál pápa számára oly kedves és fontos két várost fő állomásul: a fővárost, Varsót, és Krakkót, az ő érseki székhelyét. Varsóban fogok találkozni a papokkal, a nem katolikus egyházakkal és egyházi közösségekkel és az állami vezetőkkel. Remélem, hogy ezek a találkozások bőséges gyümölcsöt hoznak Krisztusba vetett közös hitünk és a társadalmi és politikai körülmények számára, melyekben az emberek élnek. Kis időre megállok majd Czestochowában, hogy a szerzetesek, a papságra készülők és a különféle lelkiismereti mozgalmak képviselőivel találkozzam. Mária jóságos tekintete kísérjen bennünket, miközben keressük az elmélyült és hűséges kapcsolatot az ő Fiával, Krisztussal. Végül fölkeresem Krakkót, Wadowicét, a Zebrzydowski Kálváriát, a Lagiewnikit és a Wawel-székesegyházat. Tudom, hogy II. János Pál pápa ezeket a helyeket szerette a legjobban, mert ezekhez kapcsolódott növekedése a hitben és lelkipásztori szolgálatában.

Nem maradhat el a betegekkel és szenvedőkkel való találkozás sem, talán a legmegfelelőbb helyen, a lagiewniki Isteni Irgalmasság-templomban. Ott leszek természetesen a fiatalok imádságos virrasztásán. Szívesen leszek velük, s remélem, örülhetnek majd fiatalos és erőteljes hitvallásuknak. Vasárnap a Blonie parkban fogunk találkozni azon az ünnepi szentmisén, amelyen hálát adunk szeretett Elődöm pápaságáért és hitéért, amelyben szavával és példájával mindig megerősített minket. Végül elmegyek Auschwitzba. Remélem találkozhatom a náci terror áldozatainak különféle nemzetekből való túlélőivel, akik elszenvédtek a tragikus elnyomást. Együtt fogunk imádkozni azért, hogy a múlt század sebei gyógyuljanak be a jóságos Istenről kapott gyógyszertől, amelyet a kölcsönös megbocsátásra szóló meghívással és irgalmasságának misztériumában kínál föl nekünk.

„Tartsatok ki állhatatosan a hitben” – ez apostoli utam mottója. Annyira szeretném, ha ezek a napok a hit erősödését hoznák mindegyikünknek – a Lengyelországban élő Egyház híveinek, s nekem, magamnak is. Azok számára, akik nincsenek a hit kegyelmének birtokában, de őrzik szívükben a jóakaratot, legyen e látogatásom a testvériség, a jóakarát és a remény ideje. Ezek az örök emberi

értékek biztos alapot jelentenek egy jobb világ építéséhez, amelyben mindenki megtalálhatja anyagi és szellemi boldogulását. Ezt kívánom az egész lengyel népnek.

Ismét megköszönve Elnök Úrnak és a lengyel Püspöki Karnak a meghívást, szívből ölelek minden lengyelt, s kérek mindenkit, imáival kísérjen a hit ezen útján.

TALÁLKOZÁS A PAPSÁGGAL A VARSÓI SZÉKESEGYHÁZBAN

Május 25., csütörtök, 12.30

„Először is hálát adok Istenemnek mindnyájatokért Jézus Krisztus által, (...) nagyon szeretnék látni benneteket, hogy megerősödésetekre némi lelki ajándékot juttassak nektek, más szóval, hogy a hitben, amely éppúgy a tiétek is, mint az enyém, kölcsönösen megvigasztaljuk egymást” (*Róm 1,8–12*).

Szent Pál szavaival fordulok hozzátok, kedves Papok, mert tökéletesen tükrözik az érzéseket, gondolatokat, vágyakat és imádságokat, amelyek most töltenek el engem. Különös tisztelettel üdvözlöm József Glemp varsói érsek urat, Lengyelország primását, akinek szívből jövő jókívánságaimat fejezem ki aranymiséje alkalmából, hisz épp ma van pappá szentelésének 50. évfordulója. Eljöttem Lengyelországba, nagy elődöm, II. János Pál pápa hazájába, hogy – miként ő tette többször is – megmerüljön a lelkem a hitnek abban a közegében, amelyben ti éltek, „hogy megosszak veletek valami lelki ajándékot, hogy erősödjetek tőle”. Bízom benne, hogy zárandoklatom ezekben a napokban „fölfriessíti a hitet, amelyet közösen vallunk, ti meg én”.

A varsói főszékesegyházban találkozom ma veletek, melynek minden köve országotok és fővárosotok fájdalmas történetére emlékeztet. Micsoda megpróbáltatásoknak voltatok kitéve nem is oly régen! Emlékezünk a hit hőseire, akik életüket áldozták Istenért és az emberekért, szenttéavatottakra és mindazokra, akik állhatatosak maradtak a jóban, a hitelességben és az igazságban, és soha nem lettek hűtlenek. Külön is megemlékezem ebben a székesegyházban Isten Szolgájáról, Stefan Wyszynski bíborosról, akit ti „az évezred Prímásának” neveztetek, aki Krisztusra és a Szűzanyára hagyatkozva tudta hűségesen szolgálni az Egyházat fájdalmas és hosszú próbatétek közepette is. Elismeréssel és hálával gondolunk mindazokra, akik nem hagyták, hogy erőt vegyenek rajtuk a sötétség hatalmai, tőlük tanulunk bátorságot a Krisztus evangéliumához való állhatatos hűséghez.

Veletek találkozom, akiket Krisztus arra hívott, hogy papként szolgáljátok őt az új évezredben. A nép közül lettetek kiválasztva, és az Istennel kapcsolatos dolgokat bízták rátok, hogy adományokat és áldozatokat ajánljatok föl a bűnökért. Higgyetek papságotok hatalmában! A szentség erejében kaptátok mindazt, akik vagytok. Amikor kimondjátok e szavakat: „én” és „az enyém”, tudniillik, amikor mondjátok: „én téged feloldozlak”, és „ez az én testem”, nem a saját nevetekben szóltok, hanem „Krisztus személyében”, aki fel akarja használni ajkatokat és kezeteket, áldozatkészségeket és képességeiteket. Fölszenteléstek pillanatában a kézzel liturgikus jele által Krisztus különleges oltalma alá vett titeket; a keze alá és a szívébe rejtett el benneteket. Merüljete el az ő szerelmében, és ajándékozzátok meg őt a szerelmeitekkel! Amikor kezeteket megkenték olajjal, a Szentlélek jelével, arra lett rendelve, hogy az Úr kezeként szolgáljon a mai világban. Nem szolgálhat tehát kezetek az önzésnek, hanem tovább kell adnia a világban Krisztus szeretetének bizonyosságát.

Krisztus papságának nagyszerűsége félelmet támaszthat bennünk. Elfoghat a kísértés, hogy Péterrel együtt felkiáltunk: „Uram, menj el tőlem, mert én bűnös ember vagyok!” (*Lk 5,8*), mert félünk elhinni, hogy Krisztus éppen minket hívott meg. Nem választhatott volna helyettem mást, alkalmasabbat, szentebbet? Jézus azonban szeretettel éppen ránk nézett, és ebben a tekintetben bízunk kell. Ne hagyjuk, hogy a sietség elragadjon, mintha a csendes imádságban Krisztusnak szánt idő elvesztetett volna. Mert éppen a neki adott időben rejlenek a lelkipásztori szolgálat legcsodálatosabb gyümölcsei. Nem szabad elbátortalanodnunk attól, hogy az imádság erőfeszítésbe kerül, sem attól a benyomástól, hogy Jézus hallgat. Hallgat ő, de cselekszik. Ezzel kapcsolatban szívesen emlékezem arra, amit a múlt évben Kölnben tapasztaltam. Akkor tanúja voltam az Oltáriszentség imádása közben milliányi fiatal mélységes, feledhetetlen csendjének. Az az imádságos csend egyesített bennünket, és annyi vigasztalás fakadt belőle! A mai világban, amely tele van zajjal és lármával, szükségünk van a Szentostyába elrejtőzött Jézus csendes imádsására. Legyetek buzgók az imádó imádságban, és tanítsátok meg rá a híveket is. Megerősítést és világosságot fognak találni benne, főleg a megpróbáltatást szenvedők.

A papoktól a hívek egyetlen dolgot várnak: legyenek szakértők abban, hogy miként találkozhatnak az emberek Istennel. A paptól nem azt várják, hogy gazdasági, építészeti vagy politikai szakértő legyen. Tőle azt várják, hogy a lelki élet szakértője legyen. Ezért amikor egy fiatal pap az első lépéseit teszi, szüksége van egy tapasztalt mesterre, aki segíti, hogy el ne tévedjen az adott kultúra sok ajánlata között. A relativizmus és engedékenység kísértései közepette a papnak nem kell ismernie minden aktuális, állandóan változó gondolkodási irányzatot; a hívek tőle azt várják, hogy a kinyilatkoztatott

igében rejlő örök bölcsesség tanúja legyen. A személyes imaéletben tanúsított gondosság és a jó teológiai képzettség megtermi gyümölcsét az életben.

A totalitarizmus légkörében való élet kialakíthatott egy olyan tudattalan törekvést, hogy álarcok mögé rejtőzzünk, melynek következménye bizonyos képmutatás lett. Világos, hogy ez nem kedvez az őszinte testvéri kapcsolatoknak, és túlságosan önmagunkra figyeléshez vezethet. Valójában az érzület akkor fejlődik, ha a szív Istenhez ragaszkodik. Krisztusnak olyan papokra van szüksége, akik érettek, férfiasak, képesek a hiteles lelki atyaságra. Ennek érdekében szükségünk van az önmagunk iránti őszinteségre, a lelkivezető iránti nyitottságra és az isteni irgalom iránti bizalomra.

II. János Pál pápa a Nagy Jubileum alkalmával többször is buzdította a keresztényeket, hogy tartsanak bűnbánatot a korábbi hiútlenségekért. Mi hisszük, hogy az Egyház szent, de bűnös emberek élnek benne. El kell utasítanunk a vágyat, hogy csak azokkal vállaljunk közösséget, akik büntelenek. Hogy zárhatná ki magából az Egyház a bűnösöket? Jézus éppen az ő üdvösségükért testesült meg, halt meg és támadt föl. Ezért tanulnunk kell megélni az őszinte keresztény bűnbánatot. Ezt gyakorolva valljuk meg személyes bűneinket a többiekkel együtt öelöttük és Isten színe előtt. Őrizkednünk kell, nehogy kemény bíróként akarjunk ítélni az előttünk járt nemzedékek fölött, akik más korban és más körülmények között éltek. Alázatos őszinteségre van szükségünk ahhoz, hogy ne tagadjuk le a múlt bűneit, ugyanakkor ne engedjünk a bizonyítékok nélküli és a miénktől különböző, korabeli felfogást nem ismerő vádaskodásoknak. Emellett – Szent Ágoston szavaival élve – a bűnvallomást (confessio peccati) mindig kísérelnie kell az istendicséretnek (confessio laudis). Amikor ugyanis bocsánatot kérünk a múltban elkövetett bűnökért, emlékeznünk kell az isteni kegyelem segítségével megtett jókra is; ez a kegyelem cserépedénybe tétetett ugyan, de sokszor nagyszerű gyümölcsöket hozott.

Ma a lengyelországi egyháznak nagy lelkipásztori kihívással kell szembenéznie: az országot elhagyott hívek gondozásának feladatával. A munkanélküliség csapása sokakat kényszerít külföldre. A jelenség nagyon széles skálájú. Amikor emiatt a családok megoszlanak, sérülnek a társas kapcsolatok, az Egyház nem maradhat közömbös. A távozókat kísérelnie kell papoknak, akik a befogadó helyi egyházzal kapcsolatba lépve gondoskodnak az emigránsok lelki ellátásáról. A lengyel egyház sok papot és szerzetesnőt adott már, akik külföldön nem csak a lengyelek szolgálatában dolgoznak, hanem – olykor a legnehezebb körülmények között – Afrika, Ázsia, Latin-Amerika misszióiban is. Kedves papok, ne feledkezzetek meg ezekről a misszionáriusokról! A sok hivatás ajándékát, amellyel Isten a ti egyházatokat megáldotta, valóban katolikus szellemben kell ápolni. Lengyel papok, ne féljete elhagyni biztonságos és jól ismert otthonotokat, hogy ott szolgáljatok, ahol paphiány van és nagylelkűségetek bőséges termést tud hozni.

Maradjatok állhatatosak a hitben! Nektek is átadom zarándoklatom mottóját. Legyen hiteles az életetek és a szolgálatotok. Krisztusban gyökerezve éljetek szerényen, szolidárisan azokkal, akikhez a küldetésetek szól. Szolgáljatok mindenkinek; legyetek elérhetőek a plébániákon, a gyóntatószékekben, kísérjete figyelemmel az új mozgalmakat és társulásokat, támogassátok a családokat, ne mellőzzéte a fiatalokkal való kapcsolatot, emlékezzete meg a szegényekről és az elhagyottakról. Ha hitből élte, a Szentlélek megmondja nektek, mit kell mondanotok, és hogyan kell szolgálnotok. És mindig számíthattok a Szűzanya segítségére, aki az Egyház előtt járt a hitben. Arra buzdítalak titeket, hogy az általatok jól ismert fohással hívjátok őt segítségül mindig: „Közel vagyunk hozzád, emlékeznünk Rád, virrasztunk!”

ÖKUMENIKUS TALÁLKOZÓ
A VARSÓI LUTHERÁNUS SZENTHÁROMSÁG-TEMPLOMBAN

Május 25., csütörtök, 19 óra

Kedves Fivéreim és Nővéreim Krisztusban!

„Kegyelem és békesség nektek attól, aki van, aki volt és aki eljő, és a hét lélektől, aki trónja előtt áll, és Jézus Krisztustól, a hűséges tanútól, a halottak elsősülöttétől és a föld királyainak fejedelmétől!” (*Jel 1, 4–5*). A Jelenések Könyvének szavaival, melyekkel Szent János Asia hét egyházát köszönti, szeretném kifejezni köszöntésemet minden jelenlévő, mindenekelőtt a Lengyel Ökumenikus Tanácshoz csatlakozott Egyházak és Egyházi Közösségek képviselői felé. Köszönöm az autokefál Ortodox Egyház fejének és az említett tanács elnökének, Jeremiás érseknek imént elhangzott köszöntő és lelki egységet kifejező szavait. Köszöntöm Alfons Nossol érsek urat, a lengyel Püspöki Konferencia Ökumenikus Tanácsának elnökét.

A találkozás vágya kapcsol most össze bennünket, hogy közös imádságban adjunk hálát, dicséretet és tiszteletet Urunknak, Jézus Krisztusnak: „Ő szeret minket, vérével megváltott bűneinktől, s Atyjának, az Istennek országává és papjaivá tett bennünket” (*Jel 1, 5–6*). Hálát adunk Urunknak azért, hogy összegyűjt bennünket, Lelkét adja nekünk, és megengedi, hogy – mindazok felett, ami még elválaszt minket – Atyának szólítsuk Őt. Meggyőződésünk, hogy Ő maga jár közben értünk szüntelenül és kéri számunkra: „Legyenek ők is teljesen eggyé, s megtudja a világ, hogy te küldtél engem, és szereted őket, amint engem szeretted” (*Jn 17, 23*). Veletek együtt mondok köszönetet e közös imádságos találkozáért. Annak a szilárd elhatározásnak egy lépését látom benne, amelyet pápaságom kezdetén tettem, tudniillik hogy szolgálatom egyik fő feladatának tekintem a keresztények közötti teljes és látható egység helyreállítását. Szeretett Elődöm, Isten Szolgája, II. János Pál pápa, amikor 1991-ben fölkereste ezt a Szentháromság-templomot, hangsúlyozta: „Bármennyire elkötelezték vagyunk az egység mellett, az mindig a Szentlélek ajándéka marad. Annyira tudjuk befogadni ezt az ajándékot, amilyen mértékben a keresztény élet s mindenekelőtt az imádság által nyitott a lelkünk és a szívünk Őiránta.” Ugyanis számunkra lehetetlen a saját erőnkkel „megcsinálni” az egységet, miként az elmúlt évben, Kölnben az ökumenikus találkozón mondtam: „Csak a Szentlélek ajándékaként nyerhetjük el”. Ezért ökumenikus törekvéseinket mindannyiunk imádságának, kölcsönös megbocsátásunknak és életszentségünknek kell áthatnia. Elismerésemet fejezem ki amiatt, hogy itt, Lengyelországban a Lengyel Ökumenikus Tanács és a római katolikus Egyház számos kezdeményezést tett e téren.

„Íme, eljön a felhőkön... (*Jel 1, 7*). A Jelenések könyvének szavai arra figyelmeztetnek, hogy valamennyien úton vagyunk a Krisztussal való végső találkozás felé, amikor ő felfedi majd előttünk az emberi történelem értelmét, melynek középpontja az ő üdvözítő áldozatának keresztje. Mint a tanítványok közössége azzal a reménnyel és bizalommal tartunk e találkozás felé, hogy az üdvösség napja lesz számunkra, minden vágyunk beteljesedésének napja, annak köszönhetően, hogy engedjük magunkat a Szentlélek által ébresztett kölcsönös szeretet által vezetni. E bizalommal nem a saját érdemeinkre építünk, hanem Krisztus imádságára, mellyel föltárja földi eljövételének és megváltó halálának értelmét: „Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol én vagyok, s lássák dicsőségemet, amelyben részesítettél, mivel már a világ teremtése előtt szeretted.” (*Jn 17, 24*). Miközben úton vagyunk a Krisztussal való találkozásra, aki „eljön a felhőkön”, életünkkel hirdetjük az ő halálát, és hittel valljuk föltámadását, amíg el nem jön.

Érezzük a felelősség súlyát, amellyel mindez együtt jár; Krisztus üzenetének ugyanis el kell jutnia minden emberhez a földön azok elkötelezettsége révén, akik hisznek Benne s arra hivatottak, hogy tanúsítsák: Őt valóban az Atya küldte (vö. *Jn 17, 23*). Az evangéliumot hirdetve tehát törekednünk kell az őszinte, kölcsönös szeretet kapcsolataira oly módon, hogy ennek világosságában mindenki felismerhesse, hogy az Atya elküldte Fiát, és úgy szereti az Egyházat és úgy szeret mindannyiunkat, ahogyan Őt szerette (vö. *Jn 17, 23*). Tehát Krisztus tanítványainak, azaz mindannyiunknak feladata törekedni az egységre, hogy mint keresztények az ő minden embernek szóló üdvözítő üzenetének látható tanúivá váljunk.

Engedjétek meg, hogy újra arra az e templomban történt ökumenikus eseményre hivatkozzam, melyen részt vett nagy honfitársatok, II. János Pál pápa, és az ő beszédére, melyben a következőképpen vázolta a keresztények egységére törekvés látomását: „A kihívás arra szól, hogy lépésről lépésre győzzük le az akadályokat (...) és együtt növekedjünk abban a krisztusi egységben, amely egyetlen; abban az

egységben, amellyel ő kezdettől megajándékozta az Egyházat. A feladat komolysága kizár minden elhamarkodottságot vagy türelmetlenséget, de a követelmény, hogy meg kell felelnünk Krisztus akaratának, azt igényli, hogy kitartóak legyünk a békére és az összes keresztyének egységére vezető úton. Jól tudjuk, hogy nem mi fogjuk beforrasztani a megoszlás sebeit és nem mi fogjuk helyreállítani az egységet; mi csupán eszközök vagyunk, akiket Isten felhasználhat. A keresztyének egysége Isten ajándéka lesz a maga kegyelmi idejében. Alázattal törekedjünk ama nap felé, növekedve a szeretetben, a kölcsönös megbocsátásban és a kölcsönös bizalomban.”

E találkozás óta sok minden változott. Isten megadta, hogy sok lépést megtehetünk a kölcsönös megértés és közeledés felé. Engedjétek meg, hogy felhívjam figyelmeteket néhány ökumenikus eseményre, amik eddig történtek a világban: az *Ut unum sint* enciklika közzététele; krisztológiai megegyezések a prekalkedoni egyházakkal; a *Közös nyilatkozat a megigazulásról szóló tanításról* aláírása Augsburgban; a 2000. évi Nagy Jubileuma alkalmával tartott találkozó és ökumenikus megemlékezés a 20. század nagy tanúiról; a világméretű katolikus–ortodox dialógus megkezdése; szeretett elődöm, Isten Szolgája, II. János Pál pápa temetése szinte minden egyház és egyházi közösség részvételével. Tudom, hogy ennek az egységre irányuló testvéri törekvésnek itt, Lengyelországban is vannak konkrét eredményei. Most csak ezeket szeretném említeni: a keresztség kölcsönös elismerésének aláírása ebben a templomban a római katolikus Egyház és a Lengyel Ökumenikus Tanácshoz csatlakozott Egyházak és Egyházi Közösségek részéről; a katolikus püspökökből és más egyházak vezetőiből álló bizottság létrehozása a Lengyel Püspökkari Konferencia és a Lengyel Ökumenikus Tanács közötti kapcsolat ápolására; kétoldalú bizottságok alakítása a teológiai dialógus folytatására a katolikusok illetve ortodoxok, lutheránusok, a lengyel nemzeti egyház tagjai, mariaviták és adventisták között; az Újszövetség és a Zsoltárok könyve ökumenikus fordításának kiadása; a *Gyermekek születésének segítése* elnevezésű kezdeményezés, melyben együttműködnek katolikus, ortodox és evangélikus egyházi karitatív szervezetek.

Már nagy haladásról adhatunk számat az ökumenizmus terén, de még nagyon sok áll előttünk. Engedjétek meg, hogy most két kérdést részletesebben is előtárgyjak. Az első az egyházak karitatív szolgálata. Nagyon sokan vannak, akik várják tőlünk a szeretet, a bizalom, a tanúságtétel, a lelki és konkrét anyagi segítség ajándékát. *Deus caritas est* enciklikámban foglalkoztam ezzel a kérdéssel. Ezeket mondtam: „Az istenszeretben gyökerező felebaráti szeretet elsődlegesen minden egyes hívő feladata, ugyanakkor az egész egyházi közösség feladata is minden szinten: a helyi közösségektől kezdve a részegyházakon át az egész világegyházig. Az Egyháznak mint közösségnek is gyakorolnia kell a szeretetet.” (20. p.) Nem feledkezhetünk meg arról a lényeges eszményről, amely kezdettől fogva az egység nagyon erős alapja volt a tanítványok között: „a hívők közösségében nem lehet olyan szegénység, hogy valakitől megtagadják az emberhez méltó élet szükséges javait” (uo.)

Ez az eszmény mindig aktuális, bár a testvéri segítségnyújtás formái az idők folyamán változtak; a mai karitatív kihívások elfogadása nagyrészt együttműködésünktől függ. De örülök annak, hogy ez a probléma nagy visszhangra talált a világban számos ökumenikus kezdeményezés formájában. Elismeréssel jegyzem meg, hogy a katolikus Egyház közösségeiben és a többi Egyházakban és Egyházi Közösségekben a karitatív tevékenység új formái terjedtek el, illetve új lendülettel elevenítettek fel régi formákat. Ezekben gyakran egyesül az evangelizáció és a szeretet gyakorlása (vö. ua., 30b pont). Úgy tűnik, hogy a különbségek ellenére, melyek áthidalásáért folyik a dialógus, helyes Krisztus tanítványai ökumenikus közösségének karitatív elkötelezettsége a teljes egység keresése közben. Valamennyien részt vehetünk a rászoruló javára történő együttműködésben, kihasználva a kölcsönös kapcsolatok hálózatát, mely közös cselekvésünk és dialógusunk eredménye. Az evangéliumi parancs szellemében kell vállalnunk ezt a megkülönböztető törődést rászoruló testvéreinkkel, bárki legyen is az. Erre vonatkozóan írtam említett enciklikámban: „egy jobb világ kifejlődéséhez a keresztyének közös hangjára és tevékenységére van szükség, hogy mindenki, különösen a szegények, a megaláztatottak és a védtelenek jogainak és igényeinek tiszteletben tartása győzedelmeskedjék” (30b). Kívánom mindazoknak, akik részt vesznek e találkozókon, hogy a testvéri szeretet hozzon egyre közelebb egymáshoz minket, és tegye egyre hihetőbbé Krisztus mellett tett tanúságunkat a világ előtt.

A második kérdés, amire hivatkozni szeretnék, a családi és házasságot illeti. Tudjuk, hogy a szeretet melletti tanúságtételre hivatott közösségek között különleges helye van a családnak. A mai világban, melyben sokasodnak a nemzetközi és kulturális kapcsolatok, egyre gyakrabban kötnek házasságot különböző hagyományokból, különböző vallásokból, különböző keresztyén felekezetekből származó fiatalok. Sokszor maguknak a fiataloknak és hozzátartozóiknak nehéz döntést kell meghozniuk, mely sok összetevőt foglal magában, például a hitben való megmaradást, a jövő család rendjének megalkotását, a család egységének megteremtését, a gyermekek szellemi fejlődésének megfelelő

légkör kialakítását. Mindazonáltal, épp az ökumenikus dialógus kibontakozásának köszönhetően egy ilyen döntés az egység gyakorlati megvalósításának műhelyét alapíthatja meg. Ehhez azonban kölcsönös jóakarattal, megértéssel és hitbeli érettséggel szükséges mindkét részlől, de a közösségek részéről is, amelyekből jönnek.

Szeretném kifejezni elismerésemet a Lengyel Püspökkari Konferencia és a Lengyel Ökumenikus Tanács ökumenikus kérdésekkel foglalkozó Kétoldalú Bizottságának, mely megkezdte egy olyan dokumentum kidolgozását, mely bemutatja a házasságra és a családra vonatkozó közös keresztény tanítást, és megfogalmazza a mindenki számára elfogadható alapelveket a vallásközi házasságok megkötéséhez, ugyanakkor közös programot fogalmaz meg az ilyen házasságok lelkipásztori gondozásához. Kívánom mindenkinek, hogy e kényes kérdésben növekedjék az egyházak közötti kölcsönös bizalom és együttműködés, mely teljesen tiszteletben tartja a házastársak jogait és felelősségét családjuk hitben történő kialakításában és gyermekeik nevelésében.

„Megismertetem velük a nevedet, és ezután is megismertetem, hogy a szeretet, amellyel szeretsz, bennük legyen, s én is bennük legyek” (Jn 17,26). Fivérem és Nővérem, minden bizalmunkat Krisztusba vetve, aki megismerteti velünk a nevéét, haladjunk előbbre minden nap a testvéri kiengesztelődés teljessége felé. Az Ő imádságának hatására földön élő tanítványainak közössége a maga szolgálatában és látható egységében egyre inkább a szeretet közössége legyen, amelyben tükröződik az Atya és a Fiú és a Szentlélek egysége.

SZENTMISE A PILSUDSKI TÉREN VARSÓBAN

Május 26., péntek, 9.30

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Drága Fivéreim és Nővérem az Úr Krisztusban, „veletek együtt szeretném kezdeni a hála énekét a Gondviselésnek, amely megengedte nekem, hogy ma zarándokként lehetek itt”. Huszonhét évvel ezelőtt e szavakkal kezdte homíliáját szeretett elődöm, II. János Pál pápa. Magamévá teszem az ő szavait, és hálát adok az Úrnak, hogy megengedte nekem, hogy ma itt lehetek ezen a történelmi jelentőségű téren. Pünkösöd vigíliáján itt mondta el II. János Pál pápa ezt a jelentős imádságot: „Jöjjön el Szent Lelked, és újítsa meg a föld színét”. És hozzátette: „Ennek a földnek a színét!” Ugyanezen a helyen folyt le Lengyelország primása, Stefan Wyszyński temetési szertartása is, akinek halála 25. évfordulójára ezekben a napokban emlékezünk.

E két személyiséget Isten nem csak ugyanazon hit, remény és szeretet által egyesítette, hanem az azonos emberi életkörülményekkel is, amelyek mindkettőjüket oly erősen kötötték a nép és a benne élő Egyház történelméhez. Pápasága kezdetén II. János Pál pápa ezt írta Wyszyński bíborosnak: „Péter székében nem ülne most ez a lengyel pápa, aki ma istenfélelemmel, de bizalommal is telve megkezdi pápaságát, ha nem lett volna a Te hited, amely nem hátrált meg a fogság és a szenvedés előtt, a Te hősiesség, a Te mélységes bizodalma az Egyház Anyja iránt; ha nem lett volna Jasna Góra, és hazánkban az Egyház történelmének ez az egész korszaka nem kötődött volna a Te püspöki és primási szolgálatodhoz” (II. János Pál pápa levele a lengyelekhez 1978. október 23-án). Miként ne adnánk ma hálát Istennek mindazért, ami hazátokban és az egész világon történt II. János Pál pápasága idején? A szemünk előtt zajlott le egész politikai, gazdasági és szociális rendszerek átalakulása. Több ország népe is visszanyerte szabadságát és méltóságérzetét. „Nem feledkezünk meg Isten nagy műveiről” (vö. *Zsolt* 78,8). Megköszönöm nektek is a jelenléteteket és imádságaitokat.

Köszönöm Bíboros Primás úr hozzám intézett szavait. Köszöntöm az összes jelenlévő Püspököt. Örülök, hogy itt van Elnök Úr, s itt vannak az állami helyi Vezetők is. Szívből ölelek minden lengyelt, a külföldön élőket is.

„Maradjatok állhatatosak a hitben!” Az imént hallottuk Jézus szavait: „Ha szerettek engem, tartsátok meg parancsaimat. Én pedig kérem fogom az Atyát, és más Vigasztalót ad majd nektek, hogy veletek maradjon örökre, az igazság Lelkét.” (*Jn 14,15–17a.*) Jézus e szavaiban föltárja a mélységes kapcsolatot, mely a hit és az Isteni Igazság megvallása között, a hit és a Jézus Krisztus iránti szerető odaadás, a hit és a parancsolatok által indított élet között áll fenn. A hit e három dimenziója a Szentlélek tevékenységének gyümölcse. E tevékenység belső erőként mutatkozik meg, amely a tanítványok szívét összehangolja Krisztus szívével, és képessé teszi őket arra, hogy úgy szeressék felebarátaikat, ahogyan Ő szerette őket. Így a hit ajándék, ugyanakkor feladat is.

„Más Vigasztalót ad majd nektek, hogy veletek maradjon örökre, az igazság Lelkét.” A hit mint az Istenre és az emberre vonatkozó igazság megismerése és megvallása „az ige hirdetésétől függ, az ige hirdetés pedig a maga részéről aktualizálja Krisztus szavát”, mondja Szent Pál (*Róm 10,17*). Az Egyház történelmén végig az Apostolok hirdették Krisztus szavát, gondosan ügyelve arra, hogy változtatások nélkül adják tovább utódaiknak, ők pedig továbbadták a következő nemzedékeknek, mind a mai napig. Az evangélium hány hirdetője adta oda az életét csak azért, mert hűséges maradt Krisztus szavának igazságához! Így, az igazsághoz ragaszkodásból született az Egyház hagyománya. Mint az elmúlt századokban, ma is vannak emberek vagy helyzetek, akik és amelyek, mellőzve ezt a sokszázados hagyományt, meg akarják hamisítani Krisztus szavát és meg akarják fosztani az evangéliumot az igazságoktól, amelyek szerintük túlságosan kellemetlenek a modern ember számára. Azt a benyomást akarják kelteni, hogy minden viszonylagos: a hit igazságai is a történelmi helyzetektől és az emberi értékeléstől függenek. Az Egyház azonban nem hallgathatja el az igazság Lelkét. Az Apostolok utódai a Pápával együtt felelősek az evangélium igazságáért, és az összes keresztények is arra hivatottak, hogy részesedjenek e felelősségből azáltal, hogy elfogadják a tekintélyi irányítást. Minden kereszténynek kötelessége, hogy a saját nézeteit állandóan szembesítse az Evangélium és az Egyház Hagyományának tanításával, azzal az elkötelezettséggel, hogy hűségesnek kell maradnia Krisztus szavához akkor is, ha igényes és emberileg nehéz megérteni. Nem szabad beleesnünk a relativizmus vagy a Szentírás szelektív és szubjektív értelmezésének kísértésébe.

Krisztus ugyanis ezt mondja: „Ha szerettek engem...” A hit nem csak annyit jelent, hogy elfogadunk bizonyos számú elvont igazságot Isten, az ember, az élet és a halál és a jövővel való kapcsolatokról. A hit bensőséges kapcsolatot jelent Krisztussal, olyan kapcsolatot, amely az Iránta való szeretetre alapul, aki előbb szeretett minket (vö. *IJn 4,11*), annyira, hogy fölládozta értünk önmagát. „Isten azért mutatta meg irántunk való szeretetét, hogy amikor még bűnösök voltunk, Krisztus meghalt értünk” (*Róm 5,8*). Mi más választ adhatnánk ekkora szeretetre, ha nem nyitott és szeretni kész szívet? De mit jelent szeretni Krisztust? Azt jelenti, hogy bízunk benne a próbatétek órájában is, hogy hűségesen követjük őt a kereszttúton is abban a reményben, hogy hamarosan virrad a feltámadás hajnala. Ha Krisztusban bízunk, semmit nem veszítünk el, de megnyerünk mindent. Életünk az Ő kezében találja meg igazi értelmét. A Krisztus iránti szeretet abban mutatkozik meg, hogy összhangba akarjuk hozni életünket az ő Szívének gondolataival és érzéseivel. Ez a szentségek kegyelmére alapuló bensőséges egységben valósul meg, melyet állandóan erősít az imádság, a dicséret, a hálaadás és a bűnbánat. De nem hiányozhat a figyelmes odahallgatás sem a sugallataira, melyeket Igéje, a velünk találkozók személyek és a mindennapi élet helyzetei által támaszt bennünk. Szeretni Őt azt jelenti, hogy állandó párbeszédben maradunk Ővele, hogy megismerhessük és készségesen meg is tegyünk az Ő akaratát.

De úgy élni a hitet, mint szeretetkapcsolatot Krisztussal, azt is jelenti, hogy készek vagyunk szembeszállni mindazzal, ami az ő szeretetével ellentétes. Íme, ezért mondta Jézus apostolainak: „Ha szerettek engem, tartsátok meg parancsaimat”. De melyek Krisztus parancsolatai? Amikor az Úr Jézus a sokaságot tanította, nem mulasztotta el megerősíteni azt a törvényt, amelyet a Teremtő írt az ember szívébe, s később megformulázott a Tízparancsolat tábláin. „Ne gondoljátok, hogy feloldani jöttem a Törvényt vagy a Prófétákat. Nem feloldani jöttem, hanem beteljesíteni. Bizony mondom nektek: míg elműlik az ég és a föld, egy ióta vagy egy vesszőcske sem vész el a törvényből, hanem minden beteljesedik.” (*Mt 5,17–18.*) Jézus azonban új világossággal mutatta meg nekünk a Sínai-hegyen kinyilatkoztatott törvények összefogó központját, azaz Isten és felebarát szeretetét. „Szeretni Istent egész szívvel, egész lélekkel és minden erővel, és szeretni a felebarátot mint önmagunkat, több minden egészen elégő és egyéb áldozatnál” (*Mk 12,33*). Sőt, Jézus életében és húsvéti misztériumában beteljesítette az egész törvényt. Amikor a Szentlélek ajándékozása által egyesül velünk, velünk és bennünk hordozza a törvény „igáját”, amely így „könnyű teherre” válik (*Mt 11,30*). Ebben a szellemben fogalmazza meg Jézus azok benső magatartásának szabályait, akik mélységesen a hitből akarnak élni: Boldogok a lelki szegények, akik sírnak, a szelídek, akik éheznek és szomjaznak az igazságot, az irgalmasok, a tisztaszívűek, a békességesekek, akiket üldöznek az igazságért... (vö. *Mt 5,3–12*).

Drága Fivérem és Nővérem, a hit mint Krisztushoz ragaszkodás, úgy mutatkozik meg mint szeretet, mely arra serkent, hogy bontakoztassuk ki azt a jót, amit a Teremtő mindegyikünk természetébe, az összes többi ember személyiségébe és mindabba, ami a világon csak létezik, beleírt. Aki hisz és szeret, az így a szeretet azon civilizációjának építőjévé válik, amelynek Krisztus a központja.

Huszonhét évvel ezelőtt II. János Pál pápa ezen a helyen mondta: „Korunkban Lengyelország különösen fontos tanúságtétel földje lett” (1979. június 2.). Kérlek benneteket, ápoljátok a hitnek e gazdag örökségét, melyet az előttek élt nemzedékek hagytak rátok; annak a nagy Lengyelnek gondolati és szolgálati örökségét, aki II. János Pál pápa volt. Maradjatok erősek a hitben, adjátok át a gyermekeiteknek, tanuskodjatok a kegyelemről, melyet oly bőségesen tapasztaltatok történelmekben a Szentlélek részéről. Mária, Lengyelország Királynéja mutassa nektek az utat az ő Fia felé, és kísérjen benneteket a boldog és békés jövő felé vezető úton. Szívetekből soha ne hiányozzék a Krisztus és az ő Egyháza iránti szeretet! Amen!

**TALÁLKOZÁS SZERZETESSEKKEL ÉS SZERZETESNŐKKEL,
SZEMINARISTÁKKAL
ÉS AZ EGYHÁZI MOZGALMAK KÉPVISELŐIVEL**
Jasna Góra, május 26., péntek, 19 óra

Kedves Szerzetesek, Szerzetesnők,
Istennek szentelt személyek,
mind, akik Jézus szavára szeretetből követték őt!

Kedves Szeminaristák,
akik a szolgálati papságra készültek!

Egyházi mozgalmak kedves Képviselői,
akik elviszitek az evangélium erejét családokba, munkahelyetekre, az egyetemekre, a média és a kultúra világába és plébániáitokra!

Miként az apostolok Máriával együtt „fölmentek az emeleti terembe”, és ott „egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak” (*ApCsel 1,12.14*), úgy ma mi is összejöttünk itt a Jasna Góran, mely számunkra ebben az órában az „emeleti terem”, ahol Mária, az Úr anyja közöttünk van. Ma ő vezeti elmélkedésünket; ő tanít bennünket imádkozni. Ő mutatja meg, hogyan kell megnyitni lelkünket és szívünket a Szentlélek ereje előtt, aki eljön hozzánk, hogy mi vigyük el őt az egész világnak. Szükségünk van egy csendes percre, az összeszedettségre, hogy az ő iskolájának hallgatói lehessünk, s ő megtanítsa minket arra, hogyan kell hitből élni, benne növekedni, hogyan kell kapcsolatban maradni Isten misztériumával életünk megszokott, mindennapos eseményei közepette. Nőies finomsággal és „azzal a képességgel, mely az átható tekintet össze tudja kapcsolni a bátorító és támogató szóval” (II. János Pál pápa: *Redemptoris Mater*, 46.), támogatta Mária Péter és az apostolok hitét a Cönákulumban, s támogatja ma az én hitemet és a tiéteket.

„A hit ugyanis kapcsolat Isten misztériumával” (17. p.), mert „hinni annyi, mint »ráhagyatkozni« az élő Isten szavára, tudva és alázatosan elismerve: »mennyire felfoghatatlanok az ő ítéletei és mennyire kifürkészhetetlenek az ő útjai«” (14. p). A hit ajándék, melyet a keresztségben kaptunk, mely lehetővé teszi az Istennel való találkozást. Isten elrejtőzik a misztériumban: vakmerően arra törekedni, hogy megértsük őt, azt jelentené, hogy körül akarjuk Őt írni a saját fogalmainkkal és tudásunkkal, de így menthetlenül elveszítenénk Őt. A hit által viszont a fogalmaink – a teológiai fogalmakat is beleértve – ösvényt tudnak nyitni, és meg tudjuk „érinteni” az élő Istent. Isten pedig, ha egyszer megérintettük, közvetlenül adja nekünk a maga erejét. Amikor ráhagyatkozunk az élő Istenre, amikor alázatos lélekkel hozzá folyamodunk, belsőleg áthat minket, mint az isteni élet titokzatos patakja.

Mennyire fontos számunkra hinni a hit erejében, azon képességében, hogy közvetlen kapcsolatot tud fenntartani az élő Istennel! Elkötelezetten gondoskodnunk kell hitünk fejlődéséről, hogy valóban áthassa egész magatartásunkat, minden gondolatunkat, cselekedetünket és szándékainkat. A hitnek nem csak bizonyos lelki állapotokban és vallásos élményekben van helye, hanem mindenekelőtt a gondolkodásban és a cselekvésben, a mindennapi munkában, az önmagunk elleni harcban, a közösségi életben és az apostolkodásban, mert a hit által hatja át életünket Isten ereje. A hit mindig vissza tud vinni bennünket Istenhez, azután is, ha a bűnünkkel rosszak voltunk.

A Cönákulumban az apostolok nem tudták, mi vár rájuk. Féltek, aggódtak a jövő miatt. Még élt bennük a megdöbbenés Jézus halála és föltámadása miatt, és szorongás fogta el őket, mert mennybemenetele után egyedül maradtak. Mária, „aki hitt az Úr szavának beteljesedésében” (*vö. Lk 1,45*), aki kitartó volt az apostolokkal az imádságban, tanította a hitbeli állhatatosságot. Egész magatartásával meggyőzte őket arról, hogy a Szentlélek a maga bölcsességében jól ismeri az utat, amelyen vezetni kezdi őket, ezért Istenbe vethetik bizalmukat, fenntartások nélkül reábizva önmagukat, képességeiket, korlátaikat és jövőjüket.

Közületek, akik itt jelen vagytok, sokan megismerték a Szentlélek e titokzatos hívását, és a szív teljes erejével válaszoltak. A Jézus iránti szeretet, „amely kiáradt a szívünkbe a Szentlélek által, aki nekünk adatott” (*vö. Róm 5,5*), megmutatta nektek az Istennek szentelt élet útját. Nem ti kerestétek azt. Jézus szólított meg benneteket, és meghívott a vele való mélyebb egységre. A keresztség szentségében ellene

mondatok a sátánnak és minden művének, s megkaptátok a keresztyény élethez és az életszentséghez szükséges kegyelmeket. Abban a pillanatban fakadt föl bennetek a hit kegyelme, mely lehetővé tette számotokra az Istennel való egyesülést. A szerzetesi fogadalom vagy ígélet pillanatában a hit elindított benneteket a Jézus Szíve misztériumával való teljes egyesülésre, melynek fölfedeztetek a kincseit. Akkor jó dolgokról mondtatok le, lemondattok arról, hogy szabadon rendelkeztek az életetekről, hogy családotok legyen és javakat halmozzatok föl, mindezt azért, hogy szabadok legyetek arra, hogy főntartások nélkül odaajándékozhattok magatokat Krisztusnak és az Ő országának.

Emlékezzetek még a lelkesedésre, mellyel a kegyelem segítségével bízva megkezdtétek az Istennek szentelt élet zárándokújtját? Vigyázzatok rá, le ne lohadjon a kezdeti lelkesedés, s engedjétek, hogy Mária vezessen benneteket az egyre teljesebb ragaszkodáshoz!

Kedves Szerzetesek, Szerzetesnők, Istennek szentelt személyek!

Bármilyen küldetés van rátok bízva, bármilyen kolostori vagy apostoli szolgálatot végeztek, őrizzétek a szívetekben Istennek szentelt életetek elsőbbségét. Ez élessze a hiteteket. A hitben megélt Istennek szentelt élet szorosán egyesít Istennel, erősíti a karizmákat és rendkívüli termékenységet ad a szolgálatotoknak.

Kedves Papságra Készülők! Mily nagy segítséget kaphattok ti is, ha meggondoljuk, hogy Mária hogyan tanult Jézustól! Első „*fiat*”-jától kezdve az elrejtett élet hosszú, szürke évein át, miközben nevelte Jézust, vagy amikor a galileai Kánában sürgette az első csodára, vagy amikor a végén, a Kálvárián, a kereszttel állva látta Jézust, percről percre „tanulta” Őt. Először a hitben, később a méhében hordozta Jézus testét, majd világra hozta. Napról napra eksztatikus állapotban imádta Őt, felelős szeretettel szolgálta Őt, a szívében énekelte a *Magnificatot*.

Jelen életetekben és eljövendő papi szolgálatotokban engedjétek Máriának, hogy vezessen Jézus „megtanulásában”! Tekintsetek Jézusra, engedjétek, hogy ő formáljon benneteket, hogy egy napon a szolgálatotokban képesek legyetek láthatóvá tenni őt mindazok számára, akik felétek közelednek. Amikor majd kézbe veszitek Jézus eucharisztikus testét, hogy Vele tápláljátok Isten népét, s amikor majd felelősek lesztek a Titokzatos Test azon részéért, amelyet rátok bíztak, emlékezzetek arra a csodáló és imádó magatartásra, mely Mária hitének sajátja volt. Miként ő a maga Jézus iránti felelős anyai szeretetében csodálattal őrizte meg a szüzi szeretetet, úgy ti is, amikor a papszentelés pillanatában majd leborultok, őrizzétek lelketekben a csodálat és az imádás képességét. Legyetek majd képesek fölismerni Isten rátok bízott népében Krisztus jelenlétének jeleit. Legyetek figyelmesek és érzékenyek az életszentség jeleire, melyeket a hívők között láttat meg majd veletek Isten. Ne féljétek a kötelességektől és az ismeretlen jövőtől! Ne féljétek attól, hogy nem találtok szavakat, vagy hogy elutasításban lesz majd részetek! A világnak és az Egyháznak szüksége van papokra, szent papokra.

Az Egyház új mozgalmainak kedves Képviselői, közösségeitek életereje a Szentlélek tevékeny jelenlétének jele! Az Egyház hitéből és a Szentlélek gyümölcseinek gazdagságából született a ti küldetésetek. Kívánom, hogy egyre többen legyetek, hogy szolgálhassátok Isten országának ügyét a mai világban. Higgyetek Isten benneteket kísérő kegyelmében, és vigyétek bele az Egyház életébe, különösen oda, ahova nem juthatnak el a papok, szerzetesek vagy szerzetesnők. Sokféle mozgalomhoz tartoztok. Az Egyház által elismert lelkiségek különféle iskoláiból származó tanításból éltek. Merítsetek a szentek bölcsességéből, használjátok föl a rátok hagyott örökséget. Lelketeket és szíveteket a hit nagy tanúinak és mestereinek művei alapján formáljátok, nem feledkezve meg arról, hogy a lelkiségi iskolák nem lehetnek kolostorokba vagy könyvtárakba zárt kincsek. A nagy szentek műveiben olvasott és a saját életetekkel igazolt evangéliumi bölcsességet éretten, nem gyerekesen s nem is erőszakosan vigyétek el a kultúra és a munka világába, a média és a politika világába, a családi és a társadalmi élet világába. Hitetek és küldetésetek – mely nem magára hívja föl a figyelmet, hanem a hitet és a szeretetet sugározza maga köré – hitelességének igazolása lesz, ha szembesítitek Mária hitével. Az ő szívének tükrében szemléljétek magatokat. Legyetek hűségesek az ő iskolájához!

Amikor az apostolok betelve a Szentlélekkel elmentek az egész világra, hirdetni az evangéliumot, egyikük, János, a szeretet apostola különleges módon „a házába fogadta Máriát” (vö. *Jn 19,27*). És éppen a Jézussal és Máriával való mélyesleges kapcsolata tette lehetővé, hogy olyan hatásosan tudjon szólni arról az igazságról, hogy „az Isten szeretet” (*1Jn 4,8.16*). Magam is e szavakat választottam pápaságom első enciklikájának kezdőszavainak: *Deus caritas est*. Ez a legfontosabb és legközpontibb igazság, amit Istenről elmondhatunk. Mindazoknak, akik nehéznek tartják hinni Istenben, én ma megismétlem: „az Isten szeretet”.

Drága barátaim, ti magatok legyetek ennek az igazságnak a tanúi. S valóban azok lesztek, ha Mária iskolájának növendékei vagytok. Mária közelében ti magatok tapasztalni fogjátok, hogy az Isten szeretet, és ennek hírét azzal a gazdagsággal és változatossággal fogjátok továbbadni a világnak, amelyet csak a Szentlélek képes támasztani bennetek.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

**A SZENTATYA SZAVAI AZ ÉRSEKSÉG ABLAKÁBÓL
A KÖSZÖNTÉSÉRE ÖSSZEGYŰLT FIATALOKHOZ**
Május 26-án, pénteken este

Kedves Fivéreim és Nővéreim!

A II. János Pál pápa krakkói tartózkodásai alatt született szokást folytatva gyűltetek össze az érseki székház előtt a pápa köszöntésére. Köszönöm a szívélyes fogadtatást és jelenléteket.

Tudom, hogy minden hónap másodikán szeretett Elődöm halálának órájában összejöttök itt, hogy megemlékezzetek róla és imádkoztatok az oltárra emeléséért. Ez az imádság támogassa mindazokat, akik ügyével foglalkoznak, és gazdagítsa a szíveteket minden kegyelemmel. II. János Pál pápa utolsó lengyelországi útja alkalmából a múlt időről mondta nektek: „Ez ellen nem tudunk tenni semmit. Egyetlen mentség van csupán. Az Úr Jézus. »Én vagyok a föltámadás és az élet«, ami azt jelenti, hogy – az öregség és a halál ellenére – a fiatalság Istenben van. Ezt kívánom nektek. Krakkó, Lengyelország és az egész világ ifjúságának.” (2002. augusztus 17.) Ez volt az ő hite, az ő szilárd meggyőződése, az ő tanúságtétele. És ma a halál ellenére ő – Istenben fiatalon – köztünk van. Arra hív bennünket, hogy élésszük föl a hit kegyelmét, hogy újuljunk meg a Lélekben, és „öltük magunkra az új embert, aki Isten szerint igazságban és igaz szentségben teremtett” (Ef 4,24).

Ismét megköszönöm, hogy ezen az estén fölkerestetek. Vigyétek el köszöntésemet és áldásomat családtagjaitoknak és barátaitoknak. Köszönöm!

(Ezután a Szentatya latinul megáldotta a jelenlévőket.)

TALÁLKOZÁS WADOWICE LAKÓIVAL A VÁROS FŐTERÉN

Május 27-én, szombaton délben

Szeretett Fivéreim és Nővéreim!

Mély megindultsággal érkeztem nagy Elődöm, Isten Szolgája, II. János Pál pápa szülőhelyére, gyermek- és ifjúkora városába. Wadowice nem hiányozhatott azon zarándoklat útvonalából, melyet lengyel földön, az ő lába nyomában járok végig. Meg akartam állni éppen itt, Wadowicében, azokon a helyeken, ahol az ő hite megszületett és megérlelődött, hogy veletek együtt imádkozzam azért, hogy ő hamarosan az oltár dicsőségébe emelkedjék. Johann Wolfgang Goethe, a nagy német költő mondta: „Aki egy költőt meg akar érteni, annak el kell mennie a hazájába”. Ugyanígy, hogy megérthessük II. János Pál életét és szolgálatát, el kellett jönnünk a szülővárosába. Ő maga vallotta meg, hogy itt, Wadowicében „kezdődött minden: itt kezdődött az élet, az iskola, a tanulmányok, itt kezdődött a színház és a papság” (Wadowice, 1999. június 16.).

Amikor II. János Pál visszatért ezekhez a kezdetekhez, gyakran hivatkozott egy jelre: a keresztkútra, melyet különleges tisztelettel vett körül a wadowicei templomban. 1979-ben első lengyelországi zarándokútján tette ezt a vallomást: „1920. június 20-án ennél a keresztkútnál részesültem a kegyelemben, hogy Isten gyermeke lehettem; és megkaptam a hitet az én Megváltómban, és befogadtak Egyháza közösségébe. Ezt a keresztkutat egyszer már ünnepélyesen megcsókoltam Lengyelország megkeresztelkedésének millenniuma alkalmából, amikor krakkói érsek voltam. Később másodszor is megtettem ezt (...) a saját kereszteléselem ötvenedik évfordulóján, amikor már bíboros voltam; és ma harmadszor is megcsókoltam ezt a keresztkutat, amikor Rómából Péter utódként jöttem ide.” (Wadowice, 1979. június 7.)

Úgy tűnik, hogy II. János Pál ezekbe a szavakba rejtette el annak megértésének a kulcsát, miért volt olyan szilárd a hite, olyan radikális a keresztény élete, s miért volt benne oly nagy az életszentség utáni vágy, amit ő állandóan kifejezett. Ebben benne van az isteni kegyelem, az Isten ember iránti ingyenes szeretetének mélységes tudata, mely a vízzel való megfürdetés és a Szentlélek kiárasztása által a keresztelendő bevezeti Krisztus vérével megváltott gyermekeinek sokaságába. De annak a tudata is benne van, hogy a kereszttség, mely a megigazulást adja, meghívás is a hitből fakadó megigazulás ápolására. Egy hitelesen keresztény élet legáltalánosabb programját a keresztstégi ígéretekhez való hűség foglalja össze. Zarándoklatom mottója – „maradatok állhatatosak a hitben” – ebben találja meg annak konkrét dimenzióját, melyet ezzel a buzdítással lehetne kifejezni: „maradatok állhatatosak a keresztstégi ígéretek megtartásában”. E hűségnek tanúja – aki ezen a helyen egész különlegesen beszél – Isten Szolgája, II. János Pál.

Nagy Elődöm a wadowicei bazilikát és szülőhelyének plébániáját úgy jelölte meg, mint különlegesen fontos helyet lelki élete és papi hivatása kibontakozása szempontjából. Egy alkalommal ezt mondta: „Ebben a templomban járultam először gyónáshoz és szentáldozáshoz. Itt voltam kispap. Itt adtam hálát Istennek a papság ajándékáért. És – már mint krakkói püspök – itt tartottam ezüstmisémet. Hogy mennyi jót, mennyi kegyelmet kaptam ebben a templomban és ebben a plébániai közösségben, azt egyedül Az tudja, aki minden kegyelem Ajándékozója. Őneki, a Szentháromság egy Istennek mondok ma dicséretet e templom boltívei alatt.” (Wadowice, 1999. június 16.)

A templom a hívők közösségének a jele, akiket a közöttük lakozó Isten jelenléte egyesít. E közösség a II. János Pál pápa által szeretett Egyház. Az ő Egyház iránti szeretete a wadowicei egyház közösségében született. Benne látta a szentségi élet, az evangelizáció és az érett hit kialakulásának a környezetét. Éppen ezért mint pap, mint püspök és mint pápa igen nagy gondot fordított a plébániai közösségekre. E gondosság szellemében kértem a lengyel püspököket *ad limina Apostolorum* látogatásuk alkalmával, hogy tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a lengyel plébániák valóban „egyházi közösségek” és „Egyház családja” legyenek.

Befejezésül engedjétek meg, hogy megemlítsen II. János Pál hitének és lelkiségének egy jellegzetességét, mely ehhez a helyhez kötődik. Ő maga többször beszélt Wadowice lakóinak mély kapcsolatáról a Mindig Segítő Szűzanya szobrával, és a szokásról, hogy az egykori egyetemisták és gimnázisták naponta imádkoztak a szobor előtt. Ez ez emlék elvezet annak a meggyőződésnek a forrásaihoz, mely II. János Pálban élt – tudniillik ahhoz a meggyőződéshez, hogy Mária kiváltságos

helyet foglal el az üdvösség és az Egyház történetében. Innen fakad az a meggyőződés is, hogy Isten Anyjának különleges szerepe volt az ő életében, e meggyőződését fejezte ki az odaadással teljes „Totus tuus” jelmondatával. Földi zarándokútjának utolsó pillanatáig hűséges maradt ehhez a fölajánláshoz.

Ugyanennek az áhítatnak a szellemében szeretnék e szobor előtt hálát adni Istennek II. János Pál pápaságáért, és mint ő, kérni a Szűzanyát, vegye gondjába az Egyházat, melynek vezetése Isten akaratából rám bízott. Titeket is kérlek, drága fivérem és nővérem, hogy ugyanazzal az imádsággal kísérjetelek engem, mellyel körülvettétek nagy Honfitársatokat. Szívemből megáldalak mindnyájatokat, akik itt jelen vagytok, és mindazokat, akik eljönnek Wadowicébe, hogy merítsenek II. János Pál hitének forrásaiból.

A ZEBRZYDOWSKI KÁLVÁRIÁN

Május 27-én, szombaton délben

Kedves (ferences) Atyák,
drága Fivéreim és Nővéreim!

II. János Pál első lengyelországi útján meglátogatta ezt a kegyhelyet, és az imádságról beszélt. Beszéde végén ezt mondta: „És ezt is kérem: kérem, hogy imádkozzatok értem életem során és halálom után”.

Ma egy percre meg akartam állni a Szűzanya kápolnájában és hálával akarok imádkozni érte, kérésének megfelelően. II. János Pál példáját követve én is azzal a szívből jövő kéréssel fordulok hozzátok, hogy imádkozzatok értem és az egész Egyházért.

(Ezután a Szentatya latinul áldást adott.)

JEGYZET: A Zebrzydowski Kálvária a lengyelek második legnagyobb zarándokhelye Czestochowa után. Alapítója Mikolaj Zebrzydowski krakkói vajda, aki 1600-ban a birtokán lévő Zarek hegyen a jeruzsálemi Golgota-kápolna mintájára kis Szent Kereszt-templomot épített. 1601. április 4-én szentelték föl, s az alapító ekkor határozta el, hogy a Szent Sír-kápolna mását is fölépíti. A bernardinus ferenceseket hívta meg, akik 1602-ben kolostort építettek. Mivel az alapító úgy találta, hogy ez a birtok fekvését, domborzatát tekintve nagyon hasonlít Jeruzsálemhez, elhatározta, hogy kis kápolnák formájában megjelöli a jeruzsálemi szent helyeket. 1617-ig 24 kápolnát építtetett az itáliai Giovanni Bernardoni és a németalföldi Paul Baudarth építészek vezetésével. Már az építés közben jöttek zarándokok. 1620 után az alapító fia folytatta az építést, s kezdeményezte a keresztút stációiba illeszkedő Mária-stációkat, amit a lengyelek a *Szűzanya ösvényének* neveztek el. Kilenc Mária-kápolna épült. Nagypénteken a passiót, Nagyboldogasszony napján (VIII. 15.) Mária mennybevitelét nagy misztériumjátékkal ünneplik.

TALÁLKOZÁS A BETEGEKKEL
A KRAKKÓ-LAGIEWNIKI ISTENI IRGALMASSÁG-TEMLOMBAN
Május 27., szombat, 13 óra

Drága Fivérem és Nővérem!

Örülök, hogy találkozhatom veletek ez alkalommal, amikor meglátogatom az Isteni Irgalmasság e kegyhelyét. Szívből köszöntelek mindnyájatokat: a betegeket, a betegápolókat, a papokat, akik e kegyhelyen végzik szolgálatukat, az Irgalmas Szűzanya Nővéreit, a Faustinum tagjait, és mindenki mást is.

A jelen körülmények két misztériumot állítanak elénk: az emberi szenvedés misztériumát és az Isteni Irgalmasság misztériumát. Első látásra úgy tűnik, hogy e két misztérium szemben áll egymással. De ha mélyebben vizsgáljuk őket a hit fényénél, meglátjuk, hogy összhangban vannak egymással, és ez Krisztus keresztje misztériumának köszönhető. Miként II. János Pál pápa mondta: „A kereszt az istenség legmélyebb lehajlása az emberhez... a kereszt olyan, mint az örök szeretet kenete az ember földi létének legfájdalmasabb sebeire” (2002. augusztus 17-én).

Drága betegek, akiket a test vagy a lélek szenvedése jelölt meg, ti egyesültetek leginkább Krisztus keresztjével, ugyanakkor ti vagytok isteni irgalmasságának a leghatásosabb tanúi. Rajtatok keresztül, a ti szenvedésetek által Ő hajol az emberiség fölé szeretettel. Ti vagytok azok, akik a szív csödjében mondva: „Jézusom, bízom benned” tanítotok arra, hogy senkinek sincs mélyebb hite, élőbb reménye és lángolóbb szeretete annál, aki a szenvedésben Isten biztosságot nyújtó kezébe adja magát. És azok keze, akik az irgalmasság nevében segítenek nektek, ezen isteni kéz látható megjelenései.

Annyira szeretném megölelni mindegyiketeket! De ha ez gyakorlatilag nem is lehetséges, lélekben a szívemre szorítalak mindnyájatokat, és áldásomat adom rátok az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

TALÁLKOZÁS A FIATALOKKAL A KRAKKÓI BLONIE-PARKBAN

Május 27., szombat, 18.45

Drága Fiatal Barátaim!

Szívből köszöntelek benneteket! Jelenlétetek megörvendeztet engem. Hálás vagyok az Úrnak azért, hogy találkozhatom veletek. Tudjuk, hogy „ahol ketten vagy hárman együtt vannak Jézus nevében, Ő ott van köztük” (vö. *Mt 18,20*). Ti azonban sokkal többen vagytok itt! Ezért egyenként adok hálát mindegyitekért. Tehát Jézus itt van velünk. Ő van jelen a lengyel föld fiataljai között, hogy egy olyan házról beszéljen nekik, mely soha nem dől össze, mert sziklára épült. Ez az az evangéliumi szó, amit az imént hallottunk (vö. *Mt 7,24–27*).

Barátaim, minden ember szívében ott él a vágy egy ház után. Egy fiatal szívben még inkább él a nagy vágy egy saját ház után, melynek szilárdnak kellene lennie, ahova nemcsak örömmel lehet hazatérni, hanem ahol örömmel lehet fogadni minden érkező vendéget is. Olyan ház utáni vágy ez, amelyben a mindennapi kenyér a szeretet, a megbocsátás, a megértés szükséglete, melyben az igazság a szív békéjének a forrása. Olyan ház utáni vágy ez, amelyre büszkék lehetünk, mely miatt nem kell szégyenkezni, és soha nem kell sírni amiatt, hogy összedől. Nem más ez, mint a teljes, boldog, sikeres élet utáni vágy.

Ne féljetez ettől a vágytól, ne meneküljetez előle! Ne veszítsétek el bátorságotokat az összedőlt házak, a megghiúsult vágyak és az üres sóvárgások láttán. A teremtő Isten, aki beleoltja egy fiatal szívbe a boldogság mérhetetlen vágyát, később se hagyja magára annak a háznak a fáradságos építése közben, amit életnek hívunk.

De fölvetődik, barátaim, egy kérdés: „Hogyan lehet megépíteni ezt a házat?” Ez a kérdés minden biztonnyal már többször megkínozta a szíveteket, és még sokszor vissza fog térni. Olyan kérdés ez, melyet nem is egyszer föl kell tenni önmagunknak. Minden nap ott kell lennie a szív szeme előtt: hogyan kell építeni ezt az életnek nevezett házat? Jézus, kinek szavait Szent Máté evangélistától hallottuk, arra buzdít, hogy sziklára építsük. A ház ugyanis csak így lesz maradandó. De mit jelent sziklára építeni a házat?

Sziklára építeni mindenekelőtt ezt jelenti: Krisztusra és Krisztussal építeni. Jézus mondja: „Tehát mindaz, aki hallgatja e szavaimat és megteszi, hasonlít a bölcs emberhez, aki sziklára építette a házat” (*Mt 7,24*). Itt nem bárki üres szavairól, hanem Jézus szavairól; nem akárkinek a meghallgatásáról, hanem Jézus meghallgatásáról; nem bárminek a megtételéről, hanem Jézus szavainak a megtételéről van szó.

Krisztusra és Krisztussal építeni azt jelenti, hogy arra az alapra építünk, amit úgy hívnak, hogy megfeszített szeretet. Azt jelenti, hogy Valakivel építünk, aki jobban ismer bennünket, mint mi önmagunkat, és mondja nekünk: „Drága vagy a szememben, (...) mert becses vagy és szeretlek téged” (*Iz 43,4*). Azt jelenti, hogy Valakivel építünk, aki mindig hűséges, akkor is, ha mi hűtlenek vagyunk, mert önmagát nem tagadhatja meg (vö. *2Tim 2,13*). Azt jelenti, hogy Valakivel építünk, aki mindig lehajol az ember megsebzett szívéhez és mondja: „Nem ítélek el; menj és többé ne vétkezzél” (vö. *Jn 8,11*). Azt jelenti, hogy Valakivel építünk, aki a keresztség magasságából nyújtja karjait, hogy az örökkévalóságon át ismétlje: „Én az életemet adtam érted, ember, mert szeretlek”. Végül Krisztusra építeni azt jelenti, hogy az ő akaratára alapozzuk összes vágyunkat, törekvéseinket, álminkat, váromlásunkat és minden tervünket. Azt jelenti, hogy önmagunknak, a saját családjunknak, a barátainknak, az egész világnak és mindenekelőtt Krisztusnak ezt mondjuk: „Uram, az életben nem akarok tenni semmit ellenedre, mert te tudod, hogy mi jobb nekem. Az örök élet igéi nálad vannak.” (vö. *Jn 6,68*)

Barátaim, ne féljetez Krisztusra alapozni. Vágyódjatok Krisztus után, mint az élet alapja után! Gyulladjon meg bennetek a vágy, hogy életeteket Ővele és Őerte építsétek! Mert semmit nem veszíthet el az, aki mindent a megtestesült Ige megfeszített szeretetére alapoz.

A sziklára építeni azt jelenti, hogy Krisztusra és Krisztussal építünk, aki a szikla. Szent Pál az Első Korintusi Levélben, amikor a választott nép pusztai vándorlásáról beszél, magyarázza, hogy

valamennyien „ittak a lelki sziklából, amely követte őket, és a szikla Krisztus volt” (10,4). A választott nép atyái bizonyára nem tudták, hogy az a szikla Krisztus volt. Nem voltak tudatában, hogy az követi őket, aki, amikor majd eljön az idők teljessége, emberi testet öltve magára, megtestesül. Nem kellett érteniük, hogy szomjúságukat magának az életnek a Forrása csillapította, mely képes arra, hogy élő vízzel oltsa minden szív szomját. Mindazonáltal ittak ebből a lelki sziklából, aki Krisztus, mert vágyódtak az élet vizére, szükségük volt rá.

Az élet útját járva sokszor talán mi sem vagyunk tudatában annak, hogy Jézus jelen van. De éppen ez az élő és hűséges jelenlét, a teremtés művében való jelenlét, az Isten Igéjében és az Eucharisziában való jelenlét, a hívők közösségében és a Krisztus drága vére által megváltott minden emberben való jelenlét az emberi erő kimeríthetetlen forrása. A názáreti Jézus, az emberré lett Isten mellettünk áll jó- és balsorsban egyaránt, és szomjazik erre a kapcsolatra, mely valójában a hiteles emberség alapja. A Jelenések könyvében ezeket a jelentőségteljes szavakat olvassuk: „Íme, az ajtóban állok és zörgetek. Ha valaki meghallja a hangomat és ajtót nyit nekem, ahhoz én bejövök, vele étkezem és ő énelem.” (3,20.)

Barátaim, mit jelent a sziklára építeni? A sziklára építeni azt is jelenti, hogy valakire építünk, akit elvetettek. Szent Péter úgy beszél a híveinek Krisztusról, mint „élő, az emberek által elvetett, de Isten előtt választott és drága kőről” (1Pt 2,4). A tagadhatatlan tény, hogy Isten kiválasztotta Jézust, nem fedi el a rossz misztériumát, minek következtében az ember képes visszautasítani Azt, aki mindvégig szerette őt. Jézus visszautasítása az emberek részéről, amiről Szent Péter beszél, folytatódik az emberiség történelmében, napjainkban is. Nem kell éles elme ahhoz, hogy észrevegyük Jézus elutasításának sokféle megnyilvánulását, még ott is, ahol Isten nekünk megadta, hogy felnőjünk. Jézust sokszor mellőzik, kinevetik, régmúlt idők, de nem a mai kor, s még kevésbé a holnap királyának nyilvánítják.

Olyan kérdések és személyek közé sorolják, melyekről nem szabad hangosan és nyilvánosan beszélni. Ha életetek házána építése során találkoztok olyanokkal, akik becsmérlik azt az alapot, melyre ti építetek, ne veszítsétek el a bátorságotokat. Az erős hitnek próbatételek kell átmennie. Az élő hitnek mindig növekednie kell. A mi Jézus Krisztusba vetett hitünknek, hogy erős és eleven legyen, gyakran kell szembesülnie mások hitetlenségével.

Drága Barátaim, mit jelent sziklára építeni? Sziklára építeni azt jelenti, tudjuk, hogy érnek támadások. Krisztus mondja: „zuhogott a zápor, jöttek a patakok, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak” (Mt 7,25). E természeti jelenségek nem csupán annak képei, hogy az emberi életet sok támadás éri, hanem azt is jelzik, hogy mindezeket mint normális jelenségeket előre lehet látni. Krisztus nem ígéri, hogy egy épülő házra soha nem zuhog zápor, nem ígéri, hogy romboló áradat nem borítja el azt, ami számunkra a legdrágább, nem ígéri, hogy tomboló szelek nem tudják elsodorni azt, amit olykor rendkívüli áldozatok árán építettünk. Krisztus nemcsak azt érti meg, hogy az ember maradandó házra vágyik, hanem teljesen ismeri is mindazt, ami romba döntheti az ember boldogságát. Ne csodálkozzatok tehát a támadásokon, bárholnan érkezenek! Ne veszítsétek el ezek miatt a bátorságotokat. Egy sziklára emelt épület nem azt jelenti, hogy mentesítve van a természeti erők játéktól, melyek bele vannak írva az ember misztériumába. A sziklára építettség azt jelenti, számíthatunk arra, hogy a nehéz percekben jelen lesz egy biztos erő, melyre támaszkodhatunk.

Barátaim, kérdezzük csak tovább, mit jelent a sziklára építeni? Bölcsességgel való építést jelent. Nem véletlen, hogy Jézus azokat, akik hallgatják az Ő szavait és tettekre váltják, a bölcs emberhez hasonlítja, aki a házat a sziklára építette. Ostobaság ugyanis a homokra építeni, amikor a sziklára is lehet, mert ezáltal minden romboló erőnek ellenálló házuk lehet. Ostobaság a házat olyan területre építeni, ami nem adja a megtartás biztonságát a nehéz órákban. Lehet, hogy könnyebb az életet a saját világnézet futóhomokjára alapozni, a jövőt Jézus szavától függetlenül, esetleg annak ellenére építeni. De aki így építkezik, nem okos, mert meg akarja győzni önmagát és a többieket, hogy életében nem fog előfordulni semmiféle vihar, semmiféle áradat nem fog nekirontani a házána. A bölcsesség azt jelenti, tudjuk, hogy a ház szilárdsága az alap megválasztásától függ. Ne féljeteek bölcsnek lenni, azaz ne féljeteek a sziklára építeni!

Barátaim, még egyszer kérdezzük: mit jelent a sziklára építeni?

A sziklára építeni azt is azt jelenti, hogy Péterre és Péterrel együtt építünk. Az Úr ugyanis neki mondta: „Te Péter vagy, és én erre a sziklára építem egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta” (Mt 16,18). Az, hogy Krisztus – a Szikla, az élő és drága kő – Apostolát sziklának hívja, azt jelenti, hogy azt akarja: Péter és vele együtt az egész Egyház az egyetlen Üdvözítő és Úr látható jele legyen. Itt, Krakkóban Elődöm, II. János Pál szeretett városában a Péterrel és Péterre építés bizonyára senkit nem

lep meg. Ezért mondom nektek, ne féljétek életeteket az Egyházban és az Egyházzal építeni. Legyetek buzgók a Péter és a rá bízott Egyház iránti szeretetben. Ne engedjétek, hogy rászedjenek azok, akik szembe akarják állítani Krisztust az Egyházzal! Egyetlen a szikla, melyre érdemes építeni a házat. Ez a szikla Krisztus. Csak egyetlen szikla van, amelyre érdemes mindent építeni. Ez a szikla az, akinek Krisztus mondta: „Te Péter vagy, és én erre a sziklára építem egyházamat” (Mt 16,18). Ti jól ismertétek korunk Péterét. Ezért ne felejtsetek el, hogy az a Péter, aki találkozásunkat az Atyaisten blakából figyelte, és ez a Péter, aki most előttetek áll, és az ezután következő Péterek nem ellenetek vannak, sem a sziklára építendő maradandó ház ellen. Épp ellenkezőleg, szívével és mindkét kezével segít benneteket az életet Krisztusra és Krisztussal építeni.

Drága Barátaim, Krisztusnak a szikláról, mint a ház jó alapjáról szóló tanításáról elmélkedve ki kell emelnünk, hogy az utolsó szó a reménységé. Jézus azt mondja, hogy az elemek minden támadása ellenére a ház nem dőlt össze, mert sziklára volt alapozva. E szavaiban az alap erejébe vetett rendkívüli bizalom cseng, hit, mely nem fél a csalódástól, mert Krisztus halála és föltámadása szilárdította meg. Ez az a hit, melyet évekkel később Szent Péter a levelében így vallott meg: „Íme, én választott, becses szegletkövet rakok le Sionban, és aki hisz benne, meg nem szégyenül” (1Pt 2,6). Bizonyosan „meg nem szégyenül”.

Drága fiatal Barátaim, a kudarcból való félelem le tudja rontani a legszebb álmokat is. Meg tudja bénítani az akaratot, s ki tudja oltani a hitet, hogy egyáltalán létezhet a sziklára épített ház. Meg tud győzni arról, hogy az otthon vágya csak egy ifjúkori vágyalom és nem életterv. Jézussal együtt mondjátok e félelemnek: „a sziklára épített ház nem dőlhet össze!” Szent Péterrel együtt mondjátok a kételkedés kísértésének: „aki Krisztusban hisz, meg nem szégyenül!” Legyetek a remény tanúi, annak a reménynek a tanúi, mely nem fél saját élete házának építésétől, mert jól tudja, hogy számíthat a romolhatatlan alapra: Jézus Krisztusra, a mi Urunkra.

(A Blonie-parkból hazatérve, a Szentatya a reá váró fiataloknak a következőket mondta:)

Drága Barátaim! Ezen az estén találkoztam a Blonie-parkba összegyűlt fiatalokkal. Feledhetetlen este volt, melyen megnyilvánult a hit és az akarat, hogy a jövőt Krisztusnak tanítványaira hagyott tanítására akarjuk építeni. Szívből köszönöm a lengyel ifjúságnak ezt a tanúságtételt. Ebbe szövődik bele a ti jelenlétetek itt, a Ferencesek utcájában. Tudom, hogy ezzel a pápa iránti szereteteket fejezitek ki, melyet köszönök. De előttünk áll a holnapi nap, s most meghívlak benneteket a holnapi szentmisére, és szívből megáldalak az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Jó éjszakát!

SZENTMISE A KRAKKÓI BLONIE-PARKBAN

Május 28., vasárnap, 9.30

„Galileai férfiak! Miért álltok itt égre nézvéen?” (*ApCsel 1,11*)

Fivéreim és Nővéreim, itt, a Blonie-parkban újra fölhangzik az Apostolok Cselekedeteiből a kérdés. De ezúttal nekünk szól: „Miért álltok itt égre nézvéen?” E kérdés válasza magában foglalja az emberi élet és rendeltetés alapvető igazságát.

A kérdés két magatartásra vonatkozik, amelyek két – az ember életét magukban foglaló – valósággal kapcsolatosak: a földi és mennyei valósággal. Az első valóság a földi: „Miért álltok itt?” – Miért álltok a földön? Ezt válaszoljuk: a földön állunk, mert a Teremtő ide állított minket, mint teremtett művének koronáját. A mindenható Isten szeretetének kimondhatatlan terve szerint megteremtette a kozmoszt, semmiből teremtette. S miután e művet megalkotta, életre szólította az embert, a saját képére és hasonlatosságára teremtvé őt (*vö. Ter 1,26–27*). Megajándékozta az istengyermekség Isten Fiának méltóságával és a halhatatlansággal. Tudjuk azonban, hogy az ember elbukott, visszaélt a szabadság ajándékával, és nemet mondott Istennek. Ezáltal önmagát olyan létre kárhozta, melyben megjelent a rossz, a bűn, a szenvedés és a halál. De azt is tudjuk, hogy Isten nem hagyta a dolgot annyiban, és közvetlenül avatkozott be az emberi történelembe, és ez az üdvösség történetévé változott. „A földön állunk”, bele vagyunk gyökerezve, belőle nőünk ki. Itt tesszük a jót a mindennapi élet széles mezején, az anyagi dolgok szférájában, de a szellemi értékek szférájában is: kölcsönös kapcsolatban, az emberi közösség építésében, a kultúrában. Itt tapasztaljuk az úton lévők fáradtságát, akik egy távoli cél felé mennek kétségek, feszültségek, bizonytalanságok közepette, de azzal a mélységes meggyőződéssel, hogy ez az út előbb vagy utóbb célba ér. És ekkor hangzik a kérdés: Ez minden? A föld, „amelyen vagyunk”, a mi végső rendeltetésünk?

Ebben az összefüggésben kell megállnunk az Apostolok Cselekedete kérdésének második részénél: „Miért álltok az égre nézvéen?” Olvassuk, hogy amikor az apostolok próbálták a Föltámadott figyelmét ráirányítani Izrael földi országa helyreállításának kérdésére, Ő „a szemük láttára fölemelkedett, és felhő takarta el a szemük elől”. Ők pedig „merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe” (*1,9–10*). Tehát az égre szegezett tekintettel álltak ott, mert a szemükkel követték Jézus Krisztust, a megfeszítettet és föltámadottat, aki a magasba emelkedett. Nem tudjuk, hogy abban a pillanatban számot vetettek-e azzal, hogy egy nagyszerű, végtelen horizont nyílt meg előttük. Az ember földi zarándokútjának végső megérkezési pontja. Lehet, hogy csak Pünkösdi napján a Szentlélektől megvilágosítva fogták föl ezt. Számunkra azonban ez a kétezer évvel ezelőtti esemény jól érthető. Bár a földön élünk, arra vagyunk hivatva, hogy az égre szegezzük a tekintetünket, s figyelmünket, a gondolatunkat és a szívünket Isten kimondhatatlan misztériumára irányítsuk. Arra vagyunk hivatva, hogy az isteni valóságra tekintsünk, amire az ember teremtésétől fogva irányítva van. Benne foglaltatik életünk végső értelme.

Drága Fivéreim és Nővéreim, mély megindultsággal ünneplem ma az Eucharisziát itt, a Blonie-parkban, azon a helyen, ahol a Szentatyá, II. János Pál szülőföldjén tett feledhetetlen apostoli útjai alkalmával többször is misézett. Szentmisében találkozott Isten népével a világ szinte minden szögletében. De bizonyosak lehetünk abban, hogy számára kivételes esemény volt, valahányszor itt Krakkóban, a Blonie-parkban misézhetett. Gondolatával és szívével itt visszatért hitének és egyházi szolgálatának gyökereihez, forrásaihoz. Innen látta Krakkót és egész Lengyelországot. Első lengyelországi zarándoklata alkalmából, 1979. június 10-én homíliája végén kis szomorúsággal mondta: „Mielőtt itt hagylak benneteket, engedjétek meg, hogy még egyszer végignézzek Krakkón, ezen a Krakkón, melynek minden köve és minden téglája oly drága nekem. És hogy innen még egyszer végignézzek Lengyelországon ...”. Amikor 2002. augusztus 18-án ezen a helyen utoljára misézett, a homíliában mondta: „Köszönöm a meghívást, hogy látogassam meg az én Krakkómat, és az irántam tanúsított vendégszeretetet.” Saját szavaimként ismétlem most e szavakat: Szívből mondom köszönetet a meghívásért, „hogy látogassam meg az én Krakkómat és az irántam tanúsított vendégszeretetet”. Krakkó, Karol Wojtyła és II. János Pál városa az én Krakkóm is! De Krakkó drága az egész világon élő keresztények megszámlálhatatlan sokasága szívének is, akik tudják, hogy II. János Pál ebből a városból, a Wawel dombjáról érkezett a Vatikán dombjára, „egy távoli országból”, mely ettől kezdve mindenki számára drága ország lett.

Pápaságom második évének kezdetén szívbéli szükségből jöttem Lengyelországba és Krakkóba, hogy Elődöm lábnyomában zarándokoljak. Be akartam lélegezni az ő hazájának levegőjét. Látni akartam a földet, amelyen született s ahol felnőtt, hogy vállára vegye Krisztus és az egyetemes Egyház

fáradhatatlan szolgálatát. Mindenekelőtt az emberekkel akartam találkozni, a honfitársaival; meg akartam tapasztalni a hiteteket, melyből ő az éltető nedvet szívta magába, és meg akartam bizonyosodni arról, hogy állhatatosak vagytok a hitben. Imádkozni is akarok itt, azért, hogy Isten őrizze meg bennetek a hitnek, a reménynek és a szeretetnek azt az örökségét, melyet II. János Pál hagyott a világra és különösen rátok.

Szívből köszöntök mindenkit, aki együtt van itt, a Blonie-parkban, amíg csak a szemem ellát és még azon túl is. Szeretném megszorítani mindegyitek kezét és a szemetekbe nézni. Szívből ölelem mindazokat, akik a rádió és a televízió révén vesznek részt Eucharisziánkban. Köszöntöm egész Lengyelországot! Köszöntöm a kis gyermekeket és az ifjúságot, a családokat és a magányosan élőket, a betegeteket és azokat, akik lélekben és testben szenvednek, akiknek nem öröm az élet. Köszöntöm mindazokat, akik napi munkájukkal gyarapítják ezt az országot.

Köszöntöm a haza határain kívül, az egész világon élő lengyeleket. Megköszönöm Krakkó metropolita érsekének, Stanislaw Dziwisz bíboros úrnak szívélyes köszöntő szavait. Köszöntöm Franciszek Macharski bíboros urat és a többi Bíboros urakat, Püspököket, a papokat, szerzeteseket, és a számos, különösen a határos országokból jött vendégeinket. Köszöntöm a Köztársasági elnök urat, a Miniszterelnök urat, az állami, területi és helyi vezetőségek képviselőit.

Drága Fivéreim és Nővéreim, a II. János Pál pápa nyomait követő lengyelországi zarándoklatom mottója ez: „Maradjatok állhatatosak a hitben!” E buzdítás mindnyájunknak szól, akik Krisztus tanítványainak közösségét alkotjuk, de egyenként is szól mindegyikünknek. A hit nagyon személyes emberi cselekedet, mely két dimenzióban valósul meg. Hinni elsősorban azt jelenti, hogy igazságként fogadjuk el azt, amit elménk nem ért meg egészen. El kell fogadnunk azt, amit Isten önmagáról, mirőlünk és a bennünket körülvevő valóságról – beleértve a láthatatlan, elmondhatatlan és el nem képzelhető valóságot is – kinyilatkoztat nekünk. A kinyilatkoztatott igazság ezen elfogadása kitágítja megismerésünk horizontját, és lehetővé teszi, hogy eljussunk a misztériumhoz, melybe el van merítve a létezésünk. Nem könnyű beleegyezni az értelem ilyen korlátozásába. De éppen itt mutatkozik meg a hit második dimenziója: a bizalom egy személyben – nem akárkinek a személyében, hanem Krisztusban. Nagyon fontos az, amiben hiszünk, de még fontosabb az, akinek hiszünk.

Szent Pál erről beszél az Efezusi levélnek abban a részletében, amelyet az imént olvastunk. Isten bölcs lelket adott nekünk, és „szemet adott a lelkünknek, hogy megismerjük, milyen reményre hívott meg minket, milyen gazdag a szentek felséges öröksége, és milyen mérhetetlenül nagy a hatalma rajtunk, hívőkön. Nagyszerű erejét Krisztusban mutatta meg ...” (vö. *Ef 1, 17–20*). Hinni azt jelenti, hogy ráhagyatkozunk Istenre, rábizzuk a sorsunkat. Hinni azt jelenti, hogy a lehető legszemélyesebb kapcsolatba lépünk Teremtőnkkel és Megváltónkkal a Szentlélek erejében, és az egész élet alapjává tesszük e kapcsolatot.

Hallottuk Jézus szavait: „Megkaptátok a Szentlélek rátok leszálló erejét, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, s egész Júdeában és Szamariában, sőt egészen a föld végső határáig” (*ApCsel 1, 8*). E szavak évszázadokkal ezelőtt lengyel földre is eljutottak. Korábban is, ma is kihívást jelentenek mindazok számára, akik Krisztushoz akarnak tartozni, s akiknek az ő ügye a legfontosabb. Az Egyházban és az emberek szívében élő Jézus tanúinak kell lennünk. Ő az, aki küldetést bíz ránk. Mennybemenetelekor mondta az apostoloknak: „Menjete el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek (...). Ők pedig elmentek, és mindenütt hirdették az evangéliumot. Az Úr velük volt munkájukban, és tanításukat csodákkal kísérte és igazolta.” (*Mk 16, 15.20.*)

Drága Fivéreim és Nővéreim! Amikor Karol Wojtylát az egész Egyház szolgálatára Péter székébe választották, a ti földetek a Jézus Krisztusba vetett hit különleges tanúságtételének helyévé vált. Ti kaptátok a meghívást, hogy az egész világ előtt tegyétek ezt a tanúságot. A meghívástok mindig aktuális, és Isten szolgálja halála pillanatától talán még aktuálisabb. Ne hiányozzék a világból a tanúságtételek!

Mielőtt visszatérek Rómába, folytatni a szolgálatomat, II. János Pálnak 1979-ben itt elhangzott szavaihoz kapcsolódva buzdítalak mindnyájatokat: „Erősnek kell lennetek, drága Fivéreim és Nővéreim! Legyetek erősek a hitből fakadó erővel! Legyetek erősek a hit erejével! Legyetek hűségesek! Erre az erőre ma még inkább szükség van, mint korábban bármikor. Legyetek erősek a remény erejével, mely hozza az élet tökéletes örömét, és ne szomorítsátok a Szentlelket! Legyetek erősek a szeretetben, mely erősebb, mint a halál (...). Legyetek erősek a tudatos, érett, felelős hit, remény és szeretet erejével, melyek segítenek elindítani a nagy dialógust történelmi korunk emberével és világával: az emberrel és a világgal való dialógust, mely magával az Istennel – az Atyával a Fiú által

a Szentlélekben – folytatott dialógusban gyökerezik, az üdvösség dialógusában gyökerezik.” (1979. június 10-én, a homília 4. pontja)

Én is, XVI. Benedek, II. János Pál pápa utóda, kérlek benneteket, hogy tekintsetek a földről az égre, hogy arra szegezzétek tekinteteket, akit immár 2000 éve követnek a földünkön egymást követő nemzedékek, és Őbenne találják meg a lét végső értelmét. Megerősödve az Istenbe vetett hitből, legyetek buzgón elkötelezettek az Ő országának – a jó, az igazságosság, a szolidaritás és az irgalmasság országának – építésében a földön. Kérlek benneteket, bátran tanúskodjatok az evangélium mellett az egész mai világ színe előtt, azáltal, hogy elviszitek a reményt a szegényeknek, a szenvedőknek, az elhagyottaknak, a reményvesztetteknek, azoknak, akik szomjaznak a szabadságra, az igazságra és a békére. Jót cselekedvén a felebarátnak és gondosnak bizonyulván a közjával kapcsolatban, tanúskodjatok arról, hogy az Isten szeretet.

Végül arra kérlek benneteket, hogy osszátok meg a hit kincsét Európa és a világ többi népével honfitársatok emlékének őrzése kapcsán is, aki mint Péter utóda ezt rendkívüli erővel és hatékonysággal tette. És miként megemlékeztetek nagy Elődömről, rólam is emlékezzetek meg imádságaitokban és áldozataitokban, hogy teljesíteni tudjam a Krisztustól rám bízott küldetést. Kérlek benneteket, maradjatok állhatatosak a hitben!
Maradjatok állhatatosak a reményben! Maradjatok állhatatosak a szeretetben! Amen!

(A Szentatya szavai a szentmise végén, a Regina Coeli imádkozása előtt:)

Mielőtt a Regina Coeli eléneklésével és az áldással befejeznénk ezt az ünnepi liturgiát, még egyszer szeretném köszönten a krakkóiakat és mindazokat, akik egész Lengyelországból eljöttek erre a szentmisére. A Megváltó Anyjára bízlak mindnyájukat, s kérem őt, hogy vezessen benneteket a hitben. Köszönöm, hogy itt voltatok és tanúságot tettetek a hitetekről. Különös szeretettel fordulok az ifjúsághoz, akik tegnap megmutatták Krisztushoz és az Egyházhhoz tartozásukat. Tegnap ajándékba hoztátok nekem a Nyilatkozatok könyvét: „Nem szedem, szabad vagyok a drogtól”. Atyaként kérlek benneteket: legyetek hűségesek a nyilatkozathoz. Az életetekről és a szabadságotokról van szó. Ne engedjétek, hogy e világ illúziói leigázzanak benneteket. Szeretném köszönten az Új Évezred Műve Alapítvány ösztöndíjasait is. Sikert kívánok nektek a tudomány elsajátításában és jövőtök előkészítésében. Köszöntöm a Lengyel Köztársaság legtekintélyesebb tisztségviselőit. Hálás vagyok a Lengyel Püspöki Karnak és sok európai ország püspöki konferenciái képviselőinek, akik részt akartak venni lengyel zárándoklatomon. Köszöntöm egész Lengyelország egyetemeinek professzorait és hallgatóit, akiket sok rektor képvisel. Megköszönöm mindazoknak, akik bármi módon, a találkozások megszervezésével is kimutatták irántam jóindulatukat. Járjon közben értetek Mária, és nyerjen el számatokra minden szükséges kegyelmet.

LÁTOGATÁS AUSCHWITZ-BIRKENAUBAN

Május 28., vasárnap, 17 óra

Szinte lehetetlen megszólalni a borzalomnak és az Isten és az ember ellen elkövetett, a történelemben máskor elő nem fordult gaztettek e helyén – és különösen nehéz és nyomasztó megszólalni egy kereszténynek, egy pápának, aki Németországból származik. Egy ilyen helyen elnémulnak a szavak, és visszamarad a döbbenetes csend – olyan csend, ami belső kiáltás Istenhez: Uram, miért hallgattál? Miként tűrhatted el mindezt? E csöndben szívünkben mélyen meghajlunk azok megszámlálhatatlan serege előtt, akik itt szenvedtek, s akiket itt küldtek a halálba; e csend azonban idővel a megbocsátás és a megbékélés hangos szava lesz, kiáltás az élő Istenhez, hogy soha többé meg ne engedjen valami hasonlót.

Huszonhét évvel ezelőtt, 1979. június 7-én itt volt II. János Pál pápa; akkor mondta: „Ma zarándokként jövök ide. Köztudott, hogy én sokszor voltam itt ... Hányszor! És sokszor lementem Kolbe Maximilián halálcellájába, és megálltam a kivégzőfál előtt, és jártam Birkenau hamvasztókemencéi között. Nem tehettem meg, hogy mint pápa el ne jöjsek ide.” II. János Pál pápa úgy állt itt, mint annak a népnek a fia, mely a zsidó nép mellett a legtöbbit szenvedte ezen a helyen és általában a háború folyamán: „Hatmillió lengyel vesztette életét a második világháború idején: a nemzet egyötöde”, emlékezett akkor a pápa. Ezután ünnepélyes intelme szavát emelte a nemzetek és az ember jogaival kapcsolatban, miként ölelte Elődei, XXIII. János és VI. Pál emelték föl a szavukat, és hozzátette: „E szavakat annak a nemzetnek a fia hirdeti, mely korábbi és legújabb történelmében másoktól nagyon sokat szenvedett. Ezt nem azért mondja, hogy vádaskodják, hanem hogy emlékezzen. Mindazon nemzetek nevében beszél, akiknek jogait megsértik és elfelejtik...”

II. János Pál pápa úgy volt itt, mint a lengyel nép fia. Én mint a német nép fia vagyok itt ma. És ezért kell elmondanom és ezért mondhatom el, mint ő: Nem tehettem meg, hogy ne jöjjenek el ide. El kellett jönnöm. Kötelességem volt és marad, az igazságból és mindazok jogából következően Isten előtti kötelességem itt lenni, mint II. János Pál pápa utóda és mint a német nép fia – annak a népnek a fia, amely fölött egy bűnöző csoport megragadta a hatalmat hazug ígéretekkel, a nagyság, a nemzeti becsület és fontosság visszaszerzésének nevében, a jólét ígéréteivel, a megfélemlítés, sőt a terror erejével is, olyannyira, hogy a népünket örült rombolási és uralkodási vágyuk eszközeként tudták felhasználni s tudtak vele visszaélni. Igen, nem tehettem meg, hogy ne jöjjenek el ide.

1979. június 7-én münchen–freisingi érsekként itt voltam a püspökök között, akik kísérték a pápát, hallgatták őt, és vele együtt imádkoztak. 1980-ban másodízben tértem vissza e borzalmas helyre a német püspökök küldöttségével, felindultan a gonoszság miatt, és hálásan amiatt, hogy e sötétség fölött fölragyogott a kiengesztelődés csillaga. Ez is célja ittlétemnek: kérni akarom a kiengesztelődés kegyelmét – elsősorban Istentől, aki egyedül tudja megnyitni és megtisztítani a szívünket; azután az emberektől, akik itt szenvedtek, s végül a kiengesztelődés kegyelmét mindazoknak, akik történelmünk ezen órájában a gyűlölet hatalmának új formái és a gyűlölet keltette erőszak miatt szenvednek.

Hány kérdés merül föl bennünk ezen a helyen! Egyre csak fölmerül a kérdés: hol volt Isten azokban a napokban? Miért hallgatott? Hogyan tűrhette a pusztítás ezen tombolását, a rossznak ezt a győzelmét? Eszünkbe jutnak a 43. zsoltár szavai, a szenvedő Izrael siralma: „Megaláztál minket a rókák helyén, és elborítottál minket a halál árnyékával (...). Mert miattad öldökölnek minket egész nap, úgy tekintettek, mint a levágásra szánt juhokat. Ébredj föl, miért alszol, Uram? Serkenj föl, és ne vess el végleg. Miért fordítod el arcodat, feledkezel meg inségünkről és szorongatásunkról? Mert megaláztatott a porban a lelkünk, a hasunk a földhöz tapadt. Serkenj föl, Uram, segíts meg minket, és válts meg minket a te irgalmasságodért.” (20.23–27.)

Ez a jajkiáltás, melyet a szenvedő Izrael Istenhez intézett a végveszélyek idején, ugyanakkor mindazok segélykiáltása, akik a történelem folyamán – tegnap, ma és holnap – Isten szeretete, az igazság és a jószág szeretete miatt szenvednek; és mily sokan vannak ma is!

Mi nem tudjuk földéríteni Isten titkát – csak töredékeket látunk, és elvétjük, ha ítélni akarunk Istenről és a történelemről. Ilyen esetben nem megvédenénk az embert, hanem csak hozzájárulnánk a pusztulásához. Nem – végső soron meg kell maradnunk az alázatos, de sürgető Istenhez-kiáltásnál: Serkenj föl! Ne feledkezzél meg a teremtményedről, az emberről! De az Isten felé hangzó kiáltásunknak egyidejűleg a szívünkig ható kiáltásnak is kell lennie, hogy fölserkentse bennünk Isten

elrejtett jelenlétét – hogy az Ő hatalmát, amit a szívünkbe rejtett, ne fedje el és ne fojtsa el bennünk az önzés, az emberektől való félelem, a közömbösség és az opportunizmus szennye. Kiáltunk Isten színe előtt, ugyanakkor a saját szívünkhöz, éppen ebben a jelen órában, amelyben új veszélyek fenyegetnek és újból fölmerülni látszik az emberi szívekből minden sötét erő: egyrészt az Isten nevével való visszaélés ártatlan személyek elleni vak erőszak igazolására, másrészt a cinizmus, amely nem ismeri Istent és csúfolja a belé vetett hitet. Kiáltunk Istenhez, hogy indítsa az embereket önvizsgálatra, hogy beismerjék: az erőszak nem békét teremt, hanem csak újabb erőszakot kelt – a pusztítás örvényét, melyben a végén mindenki csak vesztes lehet. Az az Isten, akiben mi hiszünk, az értelmesség Istene – de egy olyan értelmességé, amely nem a világmindenség közömbös matematikája, hanem azonos a szeretettel, a jóval. Imádkozunk Istenhez és kiáltunk az emberek felé, hogy ez az értelmesség, mely a szeretetet, a kiengesztelődés és a béke erejének elismerése, diadalmaskodjék az értelmetlenség vagy az Istentől elszakadt, hamis értelem minket körülvevő fenyegetései fölött.

A hely, ahol állunk, az emlékezés helye, a *Shoa* helye. A múlt soha nem csupán múlt. Reánk tekint és megmutatja az utakat, melyeken nem szabad jární, és azokat, amelyeken jární kell. Miként II. János Pál végigjárta az utat a kövek mentén, melyek e hely áldozataira a következő nyelveken emlékeztetnek: belorusz, cseh, német, francia, görög, héber, horvát, olasz, jiddis, magyar, holland, norvég, lengyel, orosz, roma, román, szlovák, szerb, ukrán, spanyol-zsidó, angol. Ezek az emlékkövek emberi fájdalomról beszélnek, megláttatják annak a hatalomnak a cinizmusát, mely az embereket pusztá anyagnak tekintette, nem ismerte el őket személynek, kikben tükröződik Isten képe. Néhány kő különlegesen is emlékeztet.

Ilyen a héber nyelvű. A Harmadik Birodalom hatalmasságai teljes egészében ki akarták irtani a zsidó népet; törölni akarták a föld népeinek jegyzékéből. Akkor a zsoltár szavai: „öldökölnek minket egész nap, és úgy tekintettek, mint a levágásra szánt juhokat”, félelmetesen megvalósultak. Alapjában ezek az erőszakos bűnözők e nép megsemmisítésével Istent akarták megölni, aki meghívta Ábrahámot, aki a Sínai-hegyen beszélve meghatározta az emberiséget örök érvénnyel irányító törvényeket. Ha ez a nép egyszerűen a létével tanúskodik arról az Istenről, aki beszélt az emberhez és magához emeli őt, akkor ennek az Istennek végleg meg kell halnia, és az uralom egyedül az emberé lesz – azoké, akik azon erők közé számították magukat, akik uralhatják a világot. Izrael elpusztításával, a Shoával végső soron azokat a gyökereket is ki akarták tépni, melyekre a keresztény hit épül, s véglegesen az önmaguk által alkotott hittel, az emberi uralomba, az erőbe vetett hittel akarták helyettesíteni.

Itt van a lengyel nyelvű kő: az első hullámban a kulturális elitet akarták elpusztítani, s ezáltal a népet mint autonóm történeti alanyt kiiktatni, hogy amennyiben egyáltalán tovább létezik, rabszolganép legyen.

Egy másik kő, mely különös reflexióra késztet, a sinti és cigány nyelven írott. Itt is egy egész népet akartak eltüntetni, mely a többi népek között vándorolva él. Az egyetemes történelem haszontalan elemei közé számították egy olyan ideológia alapján, melyben csak a mérhető haszon számított; az ő fogalmaik szerint minden egyebet *életértéktelen életnek* (lebensunwertes Leben), azaz megélésre méltatlan életnek minősítették.

Azután itt van egy orosz kő, mely a nemzetiszocialista terror rendszerével való összecsapásban életüket áldozott orosz katonák megszámlálhatatlan sokaságára emlékeztet; ugyanakkor azonban elgondolkodtat küldetésük tragikusan kettős tartalma fölött: megszabadították a népeket az egyik diktatúrától, de ugyanezeket a népeket alávetették egy újnak, Sztálin és a kommunista ideológia diktatúrájának.

A többi, Európa sok nyelvén megírt sok-sok kő is az egész kontinens embereinek szenvedéseiről beszél. Mélyen érintené a szívünket, ha nemcsak általában emlékeznénk az áldozatokra, hanem egyenként látnánk az arcukat azoknak, akik itt, a terror sötétségében fejezték be életüket.

Belső kényszer állított meg a német föliratú kőnél is. Ott ugyanis fölmerült előttünk Edith Stein, a Szent Keresztről nevezett Terézia Benedicta arca: a zsidó és német apáca, aki az edestestvérevel együtt tűnt el a német náci koncentrációs tábor éjszakájának iszonyatában; mint keresztény és zsidó elfogadta, hogy népével együtt és a népéért haljon meg. A németeket, akiket akkor hurcoltak Auschwitz-Birkenaubá és itt haltak meg, *Abschaum der Nation*-nak, a nemzet megvetettjeinek tekintették. Most azonban mi hálával ismerjük el őket az igazság és a jóság tanúinak, ami a mi népünkől sem vezett ki. Hálások vagyunk nekik azért, hogy nem hajoltak meg a gonosz hatalma előtt, s most úgy állnak előttünk, mint fények a sötét éjszakában. Mély elismeréssel és hálával hajlunk meg azok előtt, akik,

mint a három ifjú a babiloni tüzes kemence fenyegetése előtt, tudták ezt válaszolni: „Egyedül a mi Istenünk tud megmenteni minket. De még ha nem is szabadítana meg, tudd meg, ó király, hogy mi soha nem szolgálunk a te isteneidnek, és nem imádjuk az arcukat, amelyet te állítottál.” (vö. *Dán 3,17.*)

Igen. E kövek mögött megszámlálhatatlan ember sorsa rejtőzik. Zörgetnek az emlékezetünkön, zörgetnek a szívünkön. Nem gyűlöletet akarnak kelteni bennünk: sőt, azt bizonyítják, hogy milyen rettenetes a gyűlölet műve. Rá akarják vezetni az értelmet arra, hogy ismerje föl a rosszat mint rosszat, és utasítsa el; bátorságot akarnak ébreszteni bennünk a jóra és a rosszal szembeni ellenállásra. Azokat az érzelmeket akarják ébreszteni bennünk, melyeket Szofoklész ad Antigoné szájára a borzalmak közepette: „Szeretetre születtem én, és nem gyűlöletre”.

Hála Istennek azért, hogy az emlékezet tisztításával együtt, amire a borzalmak e helye sürget bennünket, körös-körül sokasodnak a kezdeményezések, melyek határt akarnak szabni a rossznak és erősíteni akarják a jót. Az imént áldhattam meg a Dialógus és az Imádság Központját. Közvetlen közelében élnek a karmelita nővérek rejtett életüket, akik egész különlegesen egyesülnek Krisztus keresztjének misztériumával, és emlékeztetnek a keresztények hitére, mely állítja, hogy maga Isten alá szállt a szenvedés poklába, és velünk együtt szenved. Oswiecimben van a Szent Maximilián Központ és az Auschwitzról és a Holokausztról Tájékoztató Nemzetközi Központ. Továbbá itt van az Ifjúsági Találkozók Nemzetközi Háza. Az egyik régi imaház mellett áll a zsidó központ. Végül most építik az Emberi Jogok Akadémiáját. Így remélhetjük, hogy a borzalmak helyéből az építő gondolkodás helye nő ki, és az emlékezés segít ellenállni a rossznak és győzelemre vinni a szeretetet.

Auschwitz-Birkenauban az emberiség „egy sötét völgyön ment keresztül”. Ezért szeretném éppen ezen a helyen a bizalom imádságával befejezni szavaimat – Izrael egyik zsoltárával, mely a kereszténységnek is imádság: „Az Úr az én pásztorom, nincsen hiányom semmiben: viruló legelőkön adott helyet nékem, csöndes vizekhez vezetett ki engem, fölűdítette az én lelkemet. Kivezetett engem az igazságosság ösvényein az Ő nevéért. Mert ha a halál völgyében járok is, nem félek a rossztól, mert Te velem vagy. A te vessződ és pásztorbotod, azok vigasztaltak meg engem (...), és az Úr házában fogok lakni időtlen időnkig.” (*Zsolt 23,1–4.6*)

BÚCSÚ A KRAKKÓI REPÜLŐTÉREN

Május 28., vasárnap, 19.15

Elnök Úr,
Bíboros Érsek Úr,
szeretett Fivéreim és Nővéreim!

Eljött a perc, hogy búcsúzzam Lengyelországtól. Négy napon át zarándokként jártam földeteken, meglátogatva történelmek és lelkiségek különösen jelentős helyeit. Varsó, Jasna Góra, Krakkó, Wadowice, Zebrzydowski Kálvária, Lagiewniki, Oswiecim – mennyi emléket idéznek föl ezek a helyek! Milyen gazdag a tartalmuk a lengyelek számára!

Amikor négy évvel ezelőtt utoljára búcsúzott hazájától, szeretett Elődöm arra buzdította a lengyel népet, hogy mindig az irgalmasság, a testvéri szolidaritás és a közjó iránti odaadás vezérelje. Kifejezte erős bizalmát az iránt, hogy ily módon a lengyel nép nemcsak az egyesült Európában fogja megtalálni az őt megillető helyet, hanem hagyományával gazdagítani fogja ezt a kontinenst és az egész világot. Ma, amikor az európai államok családjában a helyetek egyre inkább megszilárdul, tiszta szívből meg kívánom ismételni e reménykedő szavakat. Kérlek benneteket, maradjatok hűséges őrzői a keresztény letéteménynek, és adjátok tovább az eljövendő nemzedékeknek.

Drága Lengyelek! Szeretnék biztosítani benneteket afelől, hogy e zarándoklat, melynek során meglátogattam a nagy II. János Pál pápa számára különösen kedves helyeket, közelebb kerültem hozzátok, az ő honfitársaihoz. Megköszönöm nektek az imádságokat, melyekkel megválasztásom pillanatától körülvtetek engem. A veletek való találkozások alkalmával, a vatikáni kihallgatásokon sokszor tapasztaltam az intenzív imádság és a spontán szimpátia kapcsolatát. Szeretném, ha továbbra is megemlékeznétek rólam imádságaitokban, kérvén az Urat, hogy gyarapítsa erőimet az egyetemes Egyház szolgálatában.

Megköszönöm a Lengyel Köztársaság Elnök urának és a Püspöki Karnak a meghívást. Köszönöm Miniszterelnök úrnak a kormány gyümölcsöző együttműködését az Egyház képviselőivel e látogatás előkészítésében. Köszönetemet fejezem ki a hatóságoknak minden szinten odaadó munkájukért látogatásom előkészítésében és folyamán. Köszönöm a tömegtájékoztató eszközök képviselőinek a fáradságot, mellyel biztosították e zarándoklat bőséges információ-átadását. Elismerésemet és köszönetemet fejezem ki a rendfenntartóknak, a hadseregnek, a rendőrségnek, a tűzoltóknak, az egészségügyi szolgálatnak, és mindazoknak, akik hozzájárultak ahhoz, hogy a pápa és Lengyelország, valamint lakóinak találkozása ilyen fényes legyen.

Látogatásomat újra csak Pál apostol szavaival szeretném befejezni, melyek végigkísérték zarándoklatomat a lengyel földön: „Vigyázzatok, tartsatok ki állhatatosan a hitben, viselkedjetek bátran, legyetek erősek. Minden dolgotokat intézzétek szeretettel.” (1Kor 16,13–14)

Áldásom mindnyájatokra!